

HRVATSKI SABOR

2527

Na temelju članka 80. Ustava Republike Hrvatske, Hrvatski sabor na sjednici 13. listopada 2006., donio je

NACIONALNU POLITIKU

ZA PROMICANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA 2006.–2010.

I. UVODNA NAPOMENA

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova osnovni je strateški dokument Republike Hrvatske koji se donosi s ciljem uklanjanja diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti za razdoblje od 2006. do 2010. godine.

Politika ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena, kao jedno od temeljnih načela demokratskog ustroja i društvenog poretka u Republici Hrvatskoj, prihvaćena je na najvišoj državnoj razini odlukama Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora te donošenjem nacionalnih strateških planova za djelovanje 1997. i 2001. godine. Nakon prve Nacionalne politike za promicanje jednakosti, koju je Vlada Republike Hrvatske usvojila 1997. godine za razdoblje do 2000. godine, te druge Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2001.–2005. usvojene jednoglasno 2001. godine u Hrvatskom saboru, treća Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova (u daljnjem tekstu: Nacionalna politika) nastavlja se na tradiciju prethodnih temeljnih političkih opredjeljenja i ciljeva, redefinirajući nacionalne prioritete, načine provedbe i poduzimanje posebnih mjera sukladno izmijenjenim društvenim i političkim okolnostima te ostvarenom napretku. Donošenjem državnih planova za djelovanje potvrđuju se obveze preuzete prihvaćenjem Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje na Četvrtoj svjetskoj konferenciji UN-a o ženama održanoj u Pekingu 1995. godine te se nastavlja s politikom razvoja ljudskih prava bez diskriminacije na temelju spola, kao jednom od suštinskih obilježja demokracije i vladavine prava.

Polazeći od pozitivnih primjera dviju prijašnjih nacionalnih politika, ali i uočenih nedostataka i poteškoća pri provedbi pojedinih programskih zadaća, Nacionalna politika za sljedeće petogodišnje razdoblje sadrži program djelovanja temeljen na već usvojenoj osnovnoj strukturi posebno izdvojenih kritičnih područja, ali uz znatno veće uvažavanje stvarnih mogućnosti primjene određenih mjera i aktivnosti, kako u njihovim sadržajnim, tako i vremenskim projekcijama. Pristup izradi mjera za poboljšavanje položaja žena u političkom, socijalnom, gospodarskom, kulturnom i javnom životu usmjeren je unaprjeđivanju cjelovitog sustava zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova i njihovu uključivanju u sva područja društvenog života radi ostvarenja općih ciljeva Nacionalne politike. Oni obuhvaćaju: 1) Unapređenje promicanja i zaštite ljudskih prava žena, 2) Stvaranje jednakih mogućnosti na tržištu rada, 3) Uvođenje rodno osjetljivog odgoja i obrazovanja, 4) Uravnoteženje sudjelovanja žena i muškaraca u procesima odlučivanja, 5) Suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, 6) Unapređenje sustava zdravstvene zaštite žena i 7) Daljnje osnaživanje institucionalnih mehanizama i metoda provedbe politike jednakih mogućnosti.

Sastavni dio strateškog okvira za promicanje ravnopravnosti spolova čine i druge nacionalne politike, programi i strategije u kojima su definirani ciljevi i propisane mjere za unapređivanje

provedbe politike ravnopravnosti spolova i općeg društvenog položaja, ne samo ukupne populacije žena već i pojedinih ciljanih skupina. Polazeći od potrebe sinteze i interakcije većeg broja spomenutih dokumenata kao važnog preduvjeta uspostave cjelovitog sustava promicanja ravnopravnosti spolova, Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova kao svoj sastavni dio uključuje i predmetne ciljeve i aktivnosti sadržane u: Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji 2005.–2007. i Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji; Akcijskom planu Desetljeća za uključivanje Roma 2005.–2010.; Nacionalnom programu za Rome 2003.; Nacionalnom programu za suzbijanje trgovanja ljudima 2005.–2008.; Nacionalnom akcijskom planu zapošljavanja 2005.–2008.; Zaključcima 51. sjednice Gospodarsko-socijalnog vijeća o položaju žena na tržištu rada (2004.); Strategiji razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2004.–2012. i Programu statističkih aktivnosti Republike Hrvatske 2004.–2007.; Nacionalnom Izvješću Vlade Republike Hrvatske o provedbi ciljeva Milenijske deklaracije UN-a; Nacionalnom programu Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji te Nacionalnoj strategiji zdravstva za razdoblje od 2006. do 2011. godine i drugima.

Strateški pristup temelji se i na obvezama koje su preuzete potpisivanjem međunarodnih ugovora, provođenju preporuka UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena te zadaćama u procesu pristupanja Europskoj uniji. Polazeći od činjenice da je ravnopravnost spolova jedno od temeljnih načela prava Europske zajednice, a osiguranje jednakih mogućnosti i suzbijanje spolne diskriminacije opći cilj i sastavni dio njezinih programa i politika, Hrvatska se kao država kandidatkinja obvezala provoditi i Okvirnu strategiju Zajednice o ravnopravnosti spolova. Svrha je sustavno obavještavati građanke i građane o politici, pravnim propisima i mjerama koje se poduzimaju radi dugoročnog promicanja rodne jednakosti. Time se pridružujemo zajedničkim ciljevima i zajedničkoj viziji zemalja EU o postizanju stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena, kao preduvjeta za djelatno demokratsko društvo u kojemu je poštivanje ljudskih prava mjerilo njegova napretka.

Pravna podloga za donošenje Nacionalne politike za ravnopravnost spolova uvedena je u hrvatsko zakonodavstvo stupanjem na snagu Zakona o ravnopravnosti spolova (»Narodne novine«, br. 116/03.), prema kojemu ravnopravnost spolova znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnoga i privatnoga života, da imaju jednaki status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

II. PRAVNA OSNOVA

Na prijedlog Vlade Republike Hrvatske Hrvatski sabor usvaja Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova na temelju članka 80. Ustava, kao akt kojim se izražava politika predstavničkog tijela građana i nositelja zakonodavne vlasti u Republici Hrvatskoj.

Pravna osnova za donošenje Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, za razdoblje od 2006. do 2010. godine, sadržana je u odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova, kojim su utvrđene opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske. Članak 3. Ustava propisuje da je ravnopravnost spolova jedna od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava.

Donošenje Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova osigurava provedbu Zakona o ravnopravnosti spolova propisanu člankom 18. stavkom 2., kojim se Uredu za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske nalaže izrada nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova te nadzor njezine provedbe.

Donošenje Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova izravna je provedba i

članka 10. Zakona koji traži uvođenje posebnih mjera što se utvrđuju propisima kojima se uređuju pojedina područja javnog života, kao i obveze iz članka 11. prema kojima su državna tijela obvezna primjenjivati posebne mjere i donijeti planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova usvaja se i slijedom obveza preuzetih pristupanjem Republike Hrvatske UN-ovoj Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena kao »međunarodnom ugovoru koji je sklopljen i potvrđen u skladu s Ustavom i objavljen, a koji je na snazi, (te) čini dio unutarnjega poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj snazi je iznad zakona«.

U procesu pristupnih pregovora s Europskom unijom donošenje i provedba Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova ujedno znači donošenje i provedbu jednog od važnih strateških dokumenata kojim se ispunjavaju politički kriteriji za članstvo, vezano za daljnje usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU i unapređivanje politike jednakih mogućnosti.

Odredbe Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova zasnivaju se na nacionalnim zakonodavnim i drugim propisima te potvrđuju sadržaje jamstava ravnopravnosti spolova koji su sastavni dio međunarodnog prava, pravne stečevine Europske zajednice, UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, konvencijama Međunarodne organizacije rada, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava te Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje.

III. MEĐUNARODNE OBVEZE

Međunarodne i međunarodno pravne obveze Republike Hrvatske na području zaštite ljudskih prava žena i provedbe politike jednakih mogućnosti proizlaze iz temeljnih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka, odnosno iz njezina članstva u Ujedinjenim narodima i Vijeću Europe, kao i preuzetim obvezama u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

1. Instrumenti Ujedinjenih naroda

Pristupajući Pekinškoj deklaraciji i Platformi za djelovanje, usvojenoj 1995. godine u Pekingu na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama, i njezinim dopunama usvojenim u New Yorku na 23. Posebnom zasjedanju Opće skupštine UN-a 2000. godine, kao i Završnoj Deklaraciji UN Komisije o položaju žena iz 2005. godine kojom se obilježila deseta obljetnica njezina usvajanja, Hrvatska se obvezala na poduzimanje daljnjih akcija osiguranja njihove pune i ubrzane provedbe, uključujući i donošenje nacionalne strategije i akcijskog plana za unapređenje položaja žena i uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

Republika Hrvatska je, kao stranka UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, notifikacijom o sukcesiji od 8. listopada 1991., osudila diskriminaciju žena i obvezala se na primjenu načela i standarda sadržanih u Konvenciji putem poduzimanja odgovarajućih posebnih mjera u društvenom, političkom/zakonodavnom, gospodarskom i kulturnom području, radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti spolova. Sukladno odredbama Konvencije o redovitom dostavljanju izvješća o napretku ostvarenom u njezinoj primjeni UN-ovom Odboru za uklanjanje diskriminacije žena, Republika Hrvatska je nakon inicijalnog Izvješća podnesenog Odboru 1994. godine za razdoblje 1990.–1994. godine i razmatranog 1998. godine, u listopadu 2003. godine podnijela Drugo i treće periodično izvješće za razdoblje od 1995. do 2003. godine. Izvješće je, na zahtjev Odbora, pismeno nadopunjeno dodatnim odgovorima u rujnu 2004. godine i razmatrano u siječnju 2005. godine na njegovoj 673. i 674. sjednici (CEDAW/C/CRO/2-3). U usvojenim Zaključnim komentarima Odbor je zauzeo pozitivna stajališta o zakonodavnim i

institucionalnim promjenama u Republici Hrvatskoj, ali i istaknuo glavna područja zabrinutosti te pozvao na poduzimanje odgovarajućih mjera i dostavljanje odgovora u objedinjenom Četvrtom i petom periodičnom izvješću 2009. godine. Odbor je u svojim preporukama posebice istaknuo potrebu usmjeravanja prioritete pozornosti na sljedeća kritična područja:

- dostavljanje više podataka o položaju žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom,
- osiguranje brze, dosljedne i učinkovite primjene antidiskriminacijskog zakonodavstva,
- nedostatan upoznavanje sudaca, osoblja odgovornog za provedbu zakona, poslodavaca i pravnika s reformom zakonodavstva,
- nedostatak statističkih podataka razvrstanih po spolu i analize utjecaja politika i programa usmjerenih na uklanjanje diskriminacije žena,
- kadrovska i financijska jačanja Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske radi učinkovitijeg provođenja njegova mandata, bolju koordinaciju i suradnju među različitim mehanizmima za ravnopravnost spolova kao i suradnju sa civilnim društvom,
- osiguravanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce na tržištu rada,
- uklanjanje diskriminacije Romkinja u zapošljavanju, obrazovanju, sudjelovanju u javnom životu i odlučivanju, zdravstvenoj zaštiti i stjecanju prava na državljanstvo,
- provedbu Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji te vezano uz to potrebnu edukaciju,
- uklanjanje stereotipa u nastavnim planovima i programima, kao i udžbenicima, o spolnim ulogama te potrebu educiranja nastavnog kadra o pitanjima ravnopravnosti spolova,
- povećanje zastupljenosti žena u strukturama lokalnih vlasti,
- jačanje napora u borbi protiv trgovanja ženama i djevojčicama i suzbijanje iskorištavanja žena prostitucijom, uključujući primjenu Operativnog plana za suzbijanje trgovine ljudima.

Uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, kao temeljnom međunarodno pravnom aktu iz područja zaštite i promicanja ljudskih prava žena, Republika Hrvatska se kao država članica Ujedinjenih naroda obvezala i na provedbu ciljeva sadržanih u Milenijskoj deklaraciji – političkom dokumentu UN-a za 21. stoljeće usvojenom na 55. zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda u rujnu 2000. godine. Sukladno međunarodnom dogovoru o razvojnim ciljevima, sve države članice dužne su izraditi osnovno nacionalno izvješće, kao i periodična izvješća kojima će se pratiti napredak u provedbi ciljeva Milenijske deklaracije. Uz smanjenje relativnog siromaštva, jamstva obrazovanja za sve, smanjenje smrtnosti novorođenčadi i djece, poboljšanje zdravlja majki, borbu protiv HIV/AIDS-a, tuberkuloze i drugih bolesti, osiguranja održivog razvoja i globalne suradnje, posebno je izdvojen problem ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena kao milenijski cilj broj 3. U Nacionalnom izvješću o provedbi ciljeva Milenijske deklaracije, koje je Vlada Republike Hrvatske usvojila i dostavila glavnom tajniku UN-a u rujnu 2004. godine, definirani su, u suradnji s nevladinim udrugama, sljedeći strateški razvojni ciljevi i prioriteti u području ravnopravnosti spolova do 2015. godine: 1) uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja u nastavne planove i programe; 2) povećanje sudjelovanja žena u procesu donošenja političkih odluka; 3) ekonomsko osnaživanje žena; 4) suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama; 5) unapređenje vođenja statističkih podataka; 6) jačanje medijske podrške ravnopravnosti spolova; 7) usklađivanje privatnog i profesionalnog života; 8) osnaživanje institucionalnih mehanizama i 9) jačanje civilnog društva.

Uz navedene instrumente potrebno je istaknuti i značenje Međunarodne organizacije rada (ILO) s obzirom na to da je Republika Hrvatska ratificirala određeni broj konvencija Međunarodne organizacije rada (primjerice: Konvenciju br. 111 o diskriminaciji u zaposlenju i zanimanju, Konvenciju br. 100 o jednakosti plaća, Konvenciju br. 156 o radnicima s obiteljskim obvezama, Konvenciju br. 103 o zaštiti materinstva), te je 2000. godine postala članicom njezinoga upravnog tijela. Ratificirane konvencije sadrže obveze u području tržišta rada, a obuhvaćene su i ovim dokumentom.

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova za razdoblje 2006.–2010. godine integrira ciljeve i mjere UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, uključujući Zaključne komentare UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena, Pekinške platforme za djelovanje i Milenijskih razvojnih ciljeva, čime se potvrđuju načela Deklaracije UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena iz srpnja 2005. godine o uključivanju rodne perspektive putem pune i učinkovite primjene odredaba Konvencije kao preduvjeta za postizanje Milenijskih razvojnih ciljeva u strategiji unapređivanja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj.

2. Politika Vijeća Europe

Kao država članica Vijeća Europe od 6. studenoga 1996., Republika Hrvatska je prihvatila brojne međunarodnopravne instrumente na području ljudskih prava donesenih u okviru te organizacije i redovito sudjeluje u radu njezina Upravnog odbora za ravnopravnost spolova. U pravnom smislu, Vijeće Europe potvrđuje načelo da je temelj politike ravnopravnosti spolova nediskriminacija, a ravnopravnost među spolovima određuje kao »ravnopravnu vidljivost, ovlasti, odgovornost i participaciju obaju spolova u svim područjima javnoga i privatnog života.« Antidiskriminacijski okvir uspostavljen je Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. godine – EHCR, kao i nizom pripadajućih Protokola. Uz prihvaćanje Protokola br. 12, uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima iz 2000. godine, koji je stupio na snagu 2005. godine i odnosi se i na zabranu diskriminacije na osnovi spola, aktivnosti vezane za postizanje stvarne ravnopravnosti spolova određene su i nizom drugih preporuka i rezolucija. Polazeći od značenja pune političke participacije žena kao središnjeg dijela politike ravnopravnosti spolova, Odbor ministara VE usvojio je »Preporuku (2003)³ o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju«, kojom su države članice pozvane »da se obvežu na promicanje uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca, javno priznajući da ravnopravno dijeljenje ovlasti odlučivanja između žena i muškaraca različitog podrijetla i dobi jača i obogaćuje demokraciju.« Kongres lokalnih i regionalnih vlasti VE posebice je istaknuo značenje provedbe politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini donošenjem, među ostalim, i »Rezolucije 176 (2004) o uvođenju načela ravnopravnosti spolova na lokalnoj i regionalnoj razini: strategija promicanja ravnopravnosti žena i muškaraca u gradovima i regijama«.

Republika Hrvatska, sukladno cilju jačanja sigurnosti europskih građana iz Akcijskog plana usvojenog na Trećem sastanku na vrhu država članica u Varšavi (16.–17. svibnja 2005.), pristupila je članstvu Radne skupine VE za uklanjanje nasilja nad ženama radi pripreme zajedničke paneuropske kampanje u razdoblju od 2006. do 2007. godine i obvezala se na ratifikaciju Europske konvencije protiv trgovanja ljudima. Sudjelovanjem na 6. Europskoj ministarskoj konferenciji o ravnopravnosti muškaraca i žena (Stockholm, 8.–9. lipnja 2006.) Vlada Republike Hrvatske je prihvatila rezoluciju Konferencije »Postizanje stvarne ravnopravnosti spolova: izazov za ljudska prava i preduvjet ekonomskog razvoja« i Akcijski plan »Postizanje stvarne ravnopravnosti u svim područjima društva«, potvrdivši time svoju suglasnost za primjenu uključenih strateških ciljeva i aktivnosti kao zajedničkih europskih standarda u jačanju provedbe politike jednakih mogućnosti.

Europska komisija je u ožujku 2006. godine uputila Vijeću Europe, Europskom parlamentu i Europskom ekonomskom i socijalnom odboru dokument pod nazivom »Putokaz ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006.–2010.« (»A Roadmap for Equality Between Women and Men 2006–2010«), kojim se definiraju prioritetna područja rada i odgovora zahtjevima različitih dionika za ubrzanjem procesa postizanja stvarne ravnopravnosti spolova u Europi. Kao posebno značajna tematska područja za navedeno razdoblje izdvojena su: Postizanje jednake

ekonomske neovisnosti žena i muškaraca; Povećanje usklađenosti rada i privatnoga, obiteljskog života; Poticanje ravnopravnog sudjelovanja u donošenju odluka; Ukidanje rodno uvjetovanog nasilja i trgovanja ljudima; Uklanjanje rodni stereotipa u društvu i Promicanje ravnopravnosti spolova izvan EU.

3. Obveze u procesu pristupanja Europskoj uniji

U europskoj politici proširenja rodna ravnopravnost zauzima jedno od središnjih mjesta. Ravnopravnost žena i muškaraca zajednička je i jedna od temeljnih vrednota zemalja članica EU, osigurana odredbama Ugovora EZ – članak 2. propisuje promicanje ravnopravnosti spolova kao trajnu zadaću Europske zajednice; u članku 3. (2) navodi se da je njezin cilj uklanjanje neravnopravnosti i promicanje ravnopravnosti spolova u svim aktivnostima Zajednice («gender mainstreaming»). Tri zakonske osnove na području jednakih mogućnosti obuhvaćaju a) pitanja zapošljavanja i zanimanja/članak 141. (3); b) pitanja izvan navedenog područja, odnosno suzbijanje diskriminacije na temelju spola i spolne orijentacije (članak 13.) i c) promicanje zapošljavanja i unapređivanje životnih i radnih uvjeta (članak 137.).

Zajednička politika zemalja članica EU u području ravnopravnosti spolova, a koja obvezuje i Hrvatsku, nadalje je određena i dokumentom »Okvirna strategija Zajednice za ravnopravnost spolova 2001.–2005./2006.« (Community Framework Strategy on Gender Equality 2001–2005) Odlukom Vijeća 2001/51/EZ kojom je ustanovljen i program Zajednice Ravnopravnost spolova. Republika Hrvatska pristupit će programu Zajednice Ravnopravnost spolova potpisivanjem Memoranduma o suglasnosti s Komisijom Europskih zajednica, a na temelju uvjeta utvrđenih Okvirnim sporazumom od 22. studenoga 2004. godine između Republike Hrvatske i Europske zajednice o općim načelima sudjelovanja Hrvatske u programima Zajednice. Za provedbu Programa nadležan je Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, a sudjelovanje u aktivnostima Programa uključuje: 1) pružanje potpore organizaciji seminara za mobilizaciju ključnih aktera u području ravnopravnosti spolova, uključujući i onu za ažuriranje općih informacija i diseminaciju nalaza relevantnih istraživanja; 2) sudjelovanje u izradi baze podataka Komisije o zastupljenosti žena i muškaraca u procesima donošenja odluka i 3) pokrivanje administrativnih troškova vezanih za sudjelovanje predstavnika/ce Hrvatske kao promatrača/ice na sastancima Odbora za upravljanje Programom te drugu administrativnu potporu.

Nadalje, potrebno je istaknuti da Europska komisija u svojim izvješćima redovito procjenjuje napredak Hrvatske u razvoju politike jednakih mogućnosti.

Primjerice, u zaključku Mišljenja Europske komisije o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvom u Europskoj uniji (COM/2004/257) navodi se da je započeto usklađivanje s pravnom stečevinom Zajednice na području radnoga prava, zaštite na radu, javnoga zdravstva, jednakog postupanja prema ženama i muškarcima i suzbijanja diskriminacije te se zaključuje da je potrebno ostvariti veći napredak. Ocjenjuje se također da glede jednakoga postupanja prema ženama i muškarcima u značajnoj mjeri postoji potrebno osnovno zakonodavstvo, kao i određeni broj institucionalnih struktura, te da je ostvaren određen napredak u rješavanju problema diskriminacije. Međutim, ističe se da je na nacionalnoj razini potrebno poduzeti mjere za provedbu antidiskriminacijskih odredaba te se posebice upozorava na potrebu zakonskih prilagodbi u vezi s usklađivanjem različitih dobi umirovljenja za muškarce i žene u policiji, vojsci i državnoj službi.

U Izvješću o napretku za 2005. godinu (COM /2005/561) Europska komisija zaključuje da nediskriminacijska politika i politika ravnopravnosti spolova općenito nisu dobile potrebnu pozornost ili se njima nije bavilo radi njihova rješavanja. U poglavlju Ekonomska i socijalna prava ocjenjuje se da su, unatoč tome što postoji osnovno zakonodavstvo, potrebne brojne

pravne prilagodbe kako bi se ono uskladilo s pravilima EU, posebice unutar usklađivanja s pravnom stečevinom u području socijalne politike i zapošljavanja. Navodi se da provedba postojećih odredbi iz ovoga područja ostaje problematična, a otežana je i nepostojanjem statističkih pokazatelja po spolovima. I ovdje se na određeni način ponavlja stajalište izneseno u Mišljenju prema kojemu: »Iako općenito izgleda da temeljno zakonodavstvo uglavnom postoji, pravna prilagodba je neophodna, npr. u vezi s uklanjanjem pretjerane zaštite žena u smislu noćnog rada, teškog fizičkog rada, rada ispod zemlje i rada u hipobaričnim uvjetima. Treba se također osvrnuti na nedostatke u pogledu porodičnog dopusta, porodičnih naknada i pretjeranog trajanja obveznoga porodičnog dopusta kao i na svekolike teškoće s kojima se suočavaju trudnice i majke male djece u području zapošljavanja. Daljnja prilagodba u pogledu razlika u dobi odlaska u mirovinu za muškarce i žene u policiji, vojsci i državnoj službi čini se neophodna. Provedba postojećih propisa je i dalje problematična i ometa je izostanak statističkih pokazatelja po spolu. Neophodne su pravne odredbe koje predviđaju otklanjajuće i odvrćajuće naknade u slučaju diskriminacije.«

Opća je ocjena EK da je i akcijskom planu za ravnopravnost spolova posvećena nedovoljna pozornost te se očekuje veći utjecaj Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova u razdoblju od 2006. do 2010. godine na provedbu politike jednakih mogućnosti.

Usklađivanje s pravnom stečevinom EZ u području jednakih mogućnosti muškaraca i žena sadržava poglavlje 19. – Socijalna politika i zapošljavanje, poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata i poglavlje 23. – Pravosuđe i temeljna ljudska prava. Zbog daljnjih procesa usklađivanja zakonodavstva koji će se odvijati narednih nekoliko godina, u nastavku donosimo pregled direktiva, odluka i drugih propisa prema kojima će biti potrebno uskladiti nacionalno zakonodavstvo.

Poglavljje Socijalna politika i zapošljavanje sadrži problemske cjeline koje obuhvaćaju: jednakost plaća, socijalnu sigurnost, ravnopravnost samozaposlenih osoba, zaštitu zdravlja i sigurnost trudnih radnica, porodični dopust, profesionalno socijalno osiguranje, obveze dokazivanja u slučajevima diskriminacije na temelju spola, program Zajednice o ravnopravnosti spolova, mogućnosti zapošljavanja, stručnog osposobljavanja, napredovanja i radnih uvjeta te mogućnosti dobivanja i isporuke roba, odnosno pružanja usluga:

1. Direktiva Vijeća 75/117/EEZ od 10. veljače 1975. godine o usklađivanju zakona država članica koji se odnose na primjenu načela jednake plaće za muškarce i žene;
2. Direktiva Vijeća 79/7/EEZ od 19. prosinca 1978. godine o postupnoj primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena u pitanjima socijalne sigurnosti;
3. Direktiva Vijeća 86/613/EEC od 11. prosinca 1986. godine o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena koji obavljaju samostalnu djelatnost, uključujući samostalne poljoprivrednike/ice, te zaštiti samostalno zaposlenih žena za vrijeme trudnoće i majčinstva;
4. Direktiva Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. godine o provođenju poticajnih mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje na radnome mjestu (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ);
5. Direktiva Vijeća 96/34/EC od 3. lipnja 1996. godine o okvirnom sporazumu o porodičnom dopustu koji su sklopili UNICE, CEEP i ETUC;
6. Direktiva Vijeća 96/97/EZ od 20. prosinca 1996. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje

Direktiva 86/378/EEZ o provedbi načela ravnopravnosti muškaraca i žena u programima profesionalnog socijalnog osiguranja;

7. Direktiva Vijeća 97/80/EZ od 15. prosinca 1997. godine o obvezi dokazivanja u slučajevima diskriminacije na temelju spola;

8. 2001/51/EZ: Odluka Vijeća od 20. prosinca 2000. godine kojom se pokreće program u vezi s Okvirnom strategijom o ravnopravnosti spolova (2001.–2005.);

9. Odluka br. 1554/2005/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Odluka Vijeća 2001/51/EZ o uspostavi programa koji se odnosi na okvirnu strategiju Zajednice o ravnopravnosti spolova i Odluka br. 848/2004/EZ o uspostavi programa djelovanja Zajednice za promicanje organizacija koje na europskoj razini djeluju na području ravnopravnosti muškaraca i žena;

10. Direktiva 2002/73/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. godine kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva Vijeća 76/207/EEZ o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnost zapošljavanja, stručnoga osposobljavanja i napredovanja te na radne uvjete (tekst od važnosti za Europski gospodarski prostor);

11. Direktiva Vijeća 2004/113/EZ od 13. prosinca 2004. godine kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobivanja i nabave roba, odnosno pružanja usluga.

Cjelovit popis pravne stečevine Europske unije koji se odnosi na poglavlje 19. »Socijalna politika i zapošljavanje« može se naći na EUR–Lex-u na: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/repert/index.htm> u poglavlju 05.20 »Socijalna politika«.

U poglavlju 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata usklađivanje zakonodavstva vezano je uz:

1. Uredbu Vijeća 1083/2006/EZ od 11. srpnja 2006. koja sadrži opće odredbe Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda i Kohezijskog fonda ukidajući Uredbu 1260/1999/EZ.

Prilagodba zakonodavstva u poglavlju 23. – Pravosuđe i temeljna ljudska prava obuhvaćena je sljedećim konvencijama i protokolima:

1. Europska Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, dopunjena Protokolom br. 11;

2. Protokol br. 4 iz 1963. godine kao dodatak Europskoj Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda;

3. Protokol br. 6 iz 1983. godine kao dodatak Europskoj Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda vezano za ukidanje smrtne kazne;

4. UN-ova Konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (New York, 7. ožujka 1966.);

5. Europska Konvencija protiv torture i ostalih okrutnih, nehumanih i ponižavajućih tretmana i kazni (Strasbourg, 26. studenoga 1987.);

6. UN-ova Konvencija o pravima djeteta (New York, 20. studenoga 1989.);

7. Povelja EU o temeljnim pravima, OJ C 364 od 18. prosinca 2000., p.1.

Protokoli koji slijede Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda: Protokol br. 7. iz 1984. godine, Protokol br. 12 iz 2000. godine, Protokol br. 13 iz 2002. godine.

Osim navedenih obveza u području jednakih mogućnosti na temelju pretpristupne strategije

Europske unije, Republika Hrvatska dužna je tijekom 2006./2007. godine izraditi i potpisati Zajednički memorandum o uključivanju (Joint Inclusion Memorandum – JIM) i dokument Zajednička procjena politika zapošljavanja (Joint Assessment Paper of Employment Policies – JAP).

Ovi dokumenti definiraju procese u kojima u području zapošljavanja i socijalnoga uključivanja, s posebnim osvrtom na unapređivanje politike ravnopravnosti spolova, zajednički sudjeluju vlade država kandidatkinja i EK, a čija se suradnja na provedbi i nadzoru ostvarivanja ciljeva nastavlja i nakon potpisivanja.

Svrha izrade i potpisivanja Zajedničkog memoranduma o uključivanju, kojega je nositelj Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, a u čiju je izradu uključen i Ured za ravnopravnost spolova, davanje je mogućnosti zemlji potpisnici za punim sudjelovanjem u koordinaciji na području socijalne uključenosti u procesu pristupanja. Zajedničkim memorandumom o uključivanju definiraju se osnovni izazovi u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Uz prikaz i ocjenu stanja, dokument sadržava niz mjera koje Hrvatska treba poduzeti u procesu prevođenja ciljeva Europske unije u nacionalne politike. Identificiraju se i osnovni načini budućega praćenja i procjene provedbe dogovorenenih politika. Napredak će se procijeniti u kontekstu procesa socijalnog uključivanja u Europskoj uniji čiji je osnovni cilj ukidanje svih oblika siromaštva u Europi do 2010. godine.

Zajedničkim memorandumom o uključivanju određuju se osnovni razlozi socijalne isključenosti, definiraju osjetljive skupine, politički izazovi, prioriteti i, na kraju, načini koji će dovesti do veće socijalne uključenosti svih identificiranih skupina. Siromaštvo i socijalna isključenost koju trpe žene istaknuti su u petom poglavlju usmjerenom k uvrštavanju koncepta ravnopravnosti spolova u sve aspekte socijalne, zdravstvene, makroekonomske i politike održivoga, regionalno uravnoteženog razvoja.

Dokument Zajednička procjena politike zapošljavanja strateški je i orijentacijski dokument za alociranje potreba financijske pomoći iz pretpripravnih instrumenata EU. Ovaj važan dokument definira hrvatsku politiku zapošljavanja u skladu s europskim standardima i načelima aktivnog tržišta rada. Naglasak na statusu žena, kao posebno socijalno osjetljivoj skupini na tržištu rada, važan je doprinos izradi ovog dokumenta.

U Hrvatskoj su usvojeni i strateški nacionalni programi koji utvrđuju ciljeve i zadaće u procesu pridruživanja, a unutar kojih su definirane i zadaće u području unapređivanja ravnopravnosti spolova.

Vlada Republike Hrvatske od 2003. godine donosi redoviti godišnji »Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje EU – NPPEU« u okviru čijih su političkih kriterija za 2006. godinu u području ravnopravnosti spolova izdvojeni sljedeći prioriteti:

- jačanje administrativne sposobnosti Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske radi učinkovitije primjene Zakona o ravnopravnosti spolova i suradnje s međunarodnim institucijama;
- jačanje i umrežavanje institucionalnih mehanizama za provedbu politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj i nacionalnoj razini;
- usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova;
- usvajanje i provedba Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. -2010.;
- provedba Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji 2005.–2007. i Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji;
- ocjena usklađenosti zakonodavstva RH s pravnom stečevinom EU;
- sudjelovanje u provedbi programa Zajednice Ravnopravnost spolova;

- razvoj rodno segregiranih statističkih pokazatelja i publiciranje statističkih podataka te
- provedba preporuka Zaključnih komentara UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena. Osim toga, u strateškom dokumentu Vlade Republike Hrvatske pod nazivom »Glavni zadaci tijela državne uprave u procesu približavanja EU 2004.-2007«, kao ključne mjere unapređivanja promicanja ravnopravnosti spolova iz perspektive zahtjeva i standarda Europske unije u navedenom razdoblju izdvojeni su temeljni ciljevi i planirane aktivnosti koje obuhvaćaju:
  1. Unapređivanje cjelovitog sustava zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova u RH:
    - utjecati na primjenu zakonskih propisa, provedbu Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova i razvijati programe promicanja politike jednakih mogućnosti;
    - sustavno pratiti i primjenjivati propise EU, VE kao i međunarodne dokumente iz područja ravnopravnosti spolova;
    - jačati suradnju na vertikalnoj i horizontalnoj razini između Ureda za ravnopravnost spolova, drugih tijela državne uprave, Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, saborskog Odbora za ravnopravnost spolova i povjerenstava za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini;
    - pružati podršku i provoditi programe usmjerene ka podizanju opće svijesti i znanja o pitanjima ravnopravnosti spolova.
  2. Uvođenje »gender mainstreaminga« u sva područja nacionalne politike:
    - pružati podršku ekonomskom osnaživanju žena kroz razvoj programa za smanjivanje nezaposlenosti, povećanjem udjela ženskog poduzetništva i uklanjanjem svih oblika diskriminacije žena na tržištu rada;
    - promicati uravnoteženu spolnu zastupljenost u procesima donošenja političkih odluka, uključujući zakonodavne i administrativne mjere usmjerene ka povećanju političke participacije žena;
    - unaprjeđivati vođenje statističkih podataka u svim područjima društvenoga i političkog života te njihovo publiciranje;
    - uvesti rodno osjetljivo obrazovanje u nastavne planove i programe, ukloniti spolne stereotipe iz udžbenika i sustavno poticati edukaciju nastavnog osoblja na svim razinama;
    - ojačati napore za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, povećati broj skloništa za žrtve obiteljskog nasilja, podržavati istraživanja i širenje informacija o svim oblicima nasilja nad ženama;
    - kontinuirano surađivati s nevladinim udrugama koje su aktivne u području ravnopravnosti spolova, a u svrhu jačanja uloge i značenja civilnog društva.

Pojam »*gender mainstreaminga*« ključan je i općeprihvaćen pojam za provedbu politike ravnopravnosti spolova u zemljama članicama EU, koji prema definiciji Vijeća Europe označava: »Reorganizaciju, unapređivanje, razvoj i evaluaciju političkih procesa na način da je perspektiva ravnopravnosti spolova uključena u sve politike na svim razinama i stupnjevima, od strane aktera uključenih u donošenje političkih odluka.« Ovaj teško prevodiv pojam, za koji se u Hrvatskoj služi i izrazom »rodno osviještena politika«, konceptualni je temelj za unapređivanje ravnopravnosti spolova EZ. On je operacionaliziran člancima 2. i 3. Ugovora EZ, kao doprinos uklanjanju neravnopravnosti i promicanju ravnopravnosti spolova kroz cjelokupno djelovanje Zajednice, odnosno definiran na način da »gender mainstreaming« znači uključivanje ciljeva ravnopravnosti spolova u cjelokupnu politiku Zajednice.«

(http://ec.europa.eu/comm/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/general_overview_en.html).

Opća ocjena europske institucionalne politike ravnopravnosti muškaraca i žena, u potpunosti primjenjiva i na situaciju u Hrvatskoj, bilježi: »da unatoč pozitivnim i značajnim postignućima u zemljama članicama Vijeća Europe u području ravnopravnosti muškaraca i žena, i to kako u zakonodavstvu tako i u provedbi politike, stvarna ravnopravnost spolova još uvijek nije postignuta. Iako su žene postigle de iure jednaka prava u većini zemalja članica, one su još diskriminirane de facto u mnogim područjima.«

Ova ocjena temeljno je polazište i za analizu dosegnutoga stupnja stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena u Republici Hrvatskoj.

IV. OCJENA STANJA

1. Zakonodavno-institucionalni razvoj i sredstva provedbe

Od usvajanja Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2001. godine pa do danas osnovani su temeljni institucionalni mehanizmi i uvedene značajne zakonodavne promjene radi suzbijanja neravnopravnosti spolova i promicanja politike jednakih mogućnosti. Donošenjem Zakona o ravnopravnosti spolova potkraj srpnja 2003. godine, kao najvažnijeg pravnog dokumenta usmjerenog otklanjanju spolne diskriminacije, stvoreni su preduvjeti za učinkovitiju provedbu politike rodne ravnopravnosti. Iste godine usvojeni su i drugi tzv. antidiskriminacijski zakoni poput Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i Zakona o istospolnim zajednicama, a u području kaznenoga, obiteljskog i radnog prava također su propisane nove antidiskriminacijske odredbe. Uz Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o radu najvažniji je zakon koji sadržava odredbe za sprječavanje diskriminacije na temelju spola u području rada i zapošljavanja.

Za osiguranje provedbe Zakona o ravnopravnosti spolova, sukladno njegovim odredbama, u listopadu 2003. godine imenovana je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, (usp: www.prs.hr), a u 2004. godine ustrojen je Ured za ravnopravnost spolova, (usp: www.ured-ravnopravnost.hr) kao stručna služba Vlade Republike Hrvatske za obavljanje poslova vezanih za ravnopravnost spolova. Tijekom 2004. godine imenovani/e su i koordinatori/ice u svim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave kao i u svim uredima državne uprave u županijama, koji/e u skladu s nadležnostima tijela državne uprave surađuju s Uredom za ravnopravnost spolova i odgovaraju za provedbu Zakona. Osnivanjem navedenih institucija, uz djelovanje Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora od 2001. godine, zaokružen je sustav institucionalnih mehanizama za provedbu politike ravnopravnosti spolova na državnoj razini. U 2004./2005. godini nastavljen je rad na osnivanju, edukaciji i uspostavljanju mreže županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Naime, iako je u Programu djelovanja Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2001.–2005. uspostavljanje mreže povjerenstava i razvijanje njihove međusobne suradnje određeno kao jedna od prioritarnih zadaća cjelokupnog programa, u većini županija povjerenstva nisu bila osnovana. Na konferenciji predstavnika/ca županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova »Provođenje politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini« (Pula, 22.–24. travnja 2005.), održanoj kao završnom dijelu projekta »Realizacija politike jednakih mogućnosti«, koji su Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske i udruga CESI – Centar za edukaciju i savjetovanje provodili od rujna 2004. godine, osnovana je koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova radi unapređivanja i usklađivanja provođenja politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini. Također je zaključeno da je u prijedlog Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova za razdoblje 2006.–2010. potrebno uvrstiti odredbe vezane za ulogu i ciljeve, ovlasti i djelokrug rada županijskih/lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova, kao i za način njihova osnivanja i financiranja. Danas povjerenstva djeluju u gotovo svim županijama te manjem broju gradova i općina. Razvoju institucionalnog sustava za promicanje ravnopravnosti spolova, ne samo na državnoj već i na lokalnoj razini, u siječnju 2005. godine priznanje je odao i Odbor UN-a za uklanjanje diskriminacije žena.

U cjelokupnom procesu promicanja i provedbe politike ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena važnu ulogu igraju nevladine udruge koje svojim djelovanjem i zagovaranjem javnih

politika senzibiliziraju javnost i sudjeluju u predlaganju i/ili rješavanju pojedinih problema. One su u proteklom razdoblju dale značajan i nezaobilazan doprinos otvaranju javnog prostora za pitanja ljudskih prava žena, edukaciji javnosti i institucija i predlaganju rješenja za javne politike i zakone. Jačanje civilnog društva je trajni cilj i važan preduvjet za obrazovano građanstvo u području ljudskih prava žena te je iznimno važno daljnje unapređivanje sustavne suradnje, koordinacije i partnerskih odnosa nevladinih udruga s državnim tijelima i institucionalnim mehanizmima na nacionalnoj i lokalnoj razini u području provedbe rodno osviještene politike.

Zaključno, unatoč činjenici da je posljednjih nekoliko godina politička volja jasno usmjerena prema uspostavljanju institucionalnog okvira i pokušajima uključivanja načela ravnopravnosti spolova u različita područja nacionalne politike, razvidna je potreba daljnjeg razvoja i jačanja nadležnih tijela i suradnje s partnerskim ženskim udrugama radi učinkovitije primjene zakonodavstva i implementacije ciljeva i zadaća Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova.

S istom svrhom potrebno je unaprijediti i druga važna sredstva za uspostavljanje predviđenih standarda ravnopravnosti spolova, odnosno razviti mjere za sustavno prikupljanje spolno razvrstanih statističkih podataka, provođenje istraživanja i rodni analiza kao i uključivanje perspektive ravnopravnosti spolova u proces planiranja, donošenje i provedbu proračuna. Iako se u mnogim značajnim područjima života, a koja daju pokazatelje o gospodarskom, socijalnom, kulturnom i političkom položaju žena u Republici Hrvatskoj već godinama statistike izražavaju razlučene prema spolu, potrebno je i dalje raditi na učinkovitijem prikupljanju, obradi i objavljivanju spolno specifičnih statističkih pokazatelja, kako bi se na temelju egzaktnih i sistematiziranih podataka stvorili preduvjeti za provođenje velikog broja mjera. Potrebno je napomenuti da se u ovom području bilježi pozitivan smjer. U Godišnjem provedbenom planu statističkih aktivnosti Republike Hrvatske za 2005. godinu («Narodne novine», br. 58/05.) unosi se i obveza razvrstavanja statističkih podataka po spolu za veliki broj novih podataka. Državni zavod za statistiku započeo je s objavljivanjem prikaza prosječnih mjesečnih bruto-neto plaća zaposlenih po spolu od 2003. godine (Priopćenje 9.1.7. od 8. travnja 2005.), a tiskao je i publikaciju rodne statistike »Žene i muškarci u Hrvatskoj 2006.« zbog »sve veće potrebe korisnika za statističkim pokazateljima po spolu radi prikazivanja položaja žena i muškaraca u društvu«. Ove je godine Ured za ravnopravnost spolova, objavljivanjem studije Europskog ženskog lobija »Proračunom prema ravnopravnosti spolova«, otvorio i temu rodne analize upravljanja proračunom, čime se Hrvatska pravodobno uključila u raspravu koja se o ovom pitanju vodi u većini zemalja članica EU.

2. Ravnopravnost spolova: izazovi i prepreke

Navedene promjene nisu dovele do takvog razvoja u provedbi rodno osviještene politike i demokratizaciji društva koje bi u potpunosti otklonile različite oblike diskriminacije žena i uspostavile društvo jednakih mogućnosti za oba spola.

Iako čine više od polovine ukupnog stanovništva zemlje, žene ne sudjeluju u uravnoteženom omjeru u procesima donošenja političkih odluka niti su im jednako dostupne mogućnosti za puno sudjelovanje u mnogim drugim područjima društvenoga života, zbog različitih oblika socijalnih, političkih i ekonomskih prepreka s kojima se susreću.

Najvažniji pokazatelji neravnopravnog položaja žena i dalje su sadržani u njihovom natpolovičnom udjelu u ukupnom broju nezaposlenih osoba, različitim oblicima diskriminacije pri zapošljavanju i profesionalnom napredovanju, podzastupljenosti u procesu donošenja političkih odluka te učestalosti obiteljskog nasilja nad ženama.

Jedan od najvažnijih ciljeva u postizanju pune ravnopravnosti muškaraca i žena jest poboljšanje položaja žena na tržištu rada s obzirom na njihovo otežano zapošljavanje i niže plaće, odnosno sektorsku segregiranost. Žene čine većinu u djelatnostima kao što su tekstilna industrija, ugostiteljske i trgovačke usluge, obrazovanje, javna uprava, društvene djelatnosti, socijalne i osobne uslužne djelatnosti i dr., uz izrazitu potplaćenost, primjerice u tekstilnoj industriji. Nasuprot tome, u vojnim zanimanjima i policiji žena ima tek nešto više od 5%. Stopa zaposlenosti žena znatno je niža od stope zaposlenosti muškaraca (45,1%). Od ukupnog broja administrativno registriranih nezaposlenih osoba žene čine 59%, iako njihov udio u ukupnom broju samozaposlenih osoba raste (od 32,1% u 2002. godini do 40% u 2004. godini). Za kontinuirani rast nezaposlenosti žena odgovorno je više čimbenika, među kojima ponajprije otpor poslodavaca da zapošljavaju žene koje imaju ili bi mogle imati majčinske obveze, ali razlozi nezaposlenosti žena su i u previsokim cijenama čuvanja djece, s obzirom na visinu plaća. Osim toga, za mnoge su obitelji jaslice i dječji vrtići nedostupni zbog popunjenih kapaciteta i predugih lista čekanja. Provedena istraživanja pokazuju da žene u prosjeku primaju 20% manju plaću od muškaraca, a prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku za 2004. godinu postotni udio plaća žena u plaćama muškaraca iznosio je 89,5 ili 456 kuna manje od prosječne plaće muškaraca (prosječna neto plaća žena iznosila je 3.885 kuna, a muškaraca 4.341 kunu). Udio žena u poduzetništvu ne prelazi 30%, a niska je i zastupljenost u upravnim odborima javnoga i privatnog sektora (na rukovodećim položajima 100 najvećih tvrtki u Republici Hrvatskoj samo je 6% žena). Radi jačanja poduzetništva žena ministarstva, tijela lokalne vlasti i nevladine udruge provode programe jačanja ženskog poduzetništva i ekonomskog osnaživanja žena. Jedan od ciljeva Operativnog plana poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2006. godinu uključuje i stvaranje pretpostavki za brže uključivanje žena, kao ciljane skupine, dodjeljivanjem kreditnih subvencija te je, primjerice, od ukupnog broja primljenih zahtjeva za financijskom potporom u 2005. godini Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva odobrilo 256 zahtjeva ili 61,08% od ukupno 419 zahtjeva koje su uputile žene poduzetnice. U tu svrhu iz proračuna je izdvojeno 2.893.788,00 kuna, pri čemu je najviše odobrenih projekata ostvareno u području poticanja uvođenja novih tehnologija i primjeni znanja u tehnološkom razvoju. U ukupnim poticajima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva za 2005. godinu žene sudjeluju sa 27% udjela.

Proces usklađivanja privatnoga i profesionalnog života ne prati zahtjeve uklanjanja nejednakosti u društvenom položaju muškaraca i žena. Manje od 1% muškaraca koristi roditeljski dopust, iako se bilježi blagi porast u odnosu na prošlu godinu. Isto tako ne postoji dovoljan broj odgojno-obrazovnih institucija i drugih socijalnih ustanova koje bi svojom ponudom zadovoljile potrebe i interese obitelji. No, ovdje treba napomenuti da na provođenje mjera socijalne politike uvelike utječe ukupno gospodarsko stanje u zemlji.

U pogledu jednakog postupanja prema ženama i muškarcima najvažniji zakoni koji zabranjuju diskriminaciju na temelju spola, vezano za zapošljavanje i položaj na tržištu rada, jesu Zakon o radu i Zakon o ravnopravnosti spolova prema kojemu je diskriminacija na području zapošljavanja i rada zabranjena u javnom i privatnom sektoru. Odnosi se na uvjete zapošljavanja, napredovanje na poslu, pristup stručnom usavršavanju, uvjete zaposlenja i rada te članstva i djelovanje u udrugama radnika i poslodavaca. Obim različitih oblika diskriminacije žene u procesu traženja zaposlenja, kao i na radnome mjestu, nije proporcionalan zaprimljenim tužbama i predstavkama nadležnim tijelima. Jedan od uzroka malog broja zaprimljenih i procesuiranih tužbi jest nedostatna operativnost sudstva u području antidiskriminacijskih odredbi, te deklarativnost zakona koja onemogućuje njegovu primjenu i zaštitu prava u konkretnim slučajevima. U tom pogledu potrebno je poduzeti daljnje akcije radi osvještavanja i upoznavanja žena s mogućnostima pravne zaštite koje sadrži nacionalno zakonodavstvo.

Žene su i dalje podzastupljeni spol u obnašanju vlasti na nacionalnoj i lokalnoj razini, a zamjetno

je manji udio žena u lokalnim predstavničkim i izvršnim tijelima u odnosu na njihovu zastupljenost u Hrvatskom saboru i Vladi Republike Hrvatske. Iako je zamjetan postupan porast političkih predstavnica, s dinamikom rasta ne možemo biti zadovoljni. Od prvih višestranačkih izbora 1990. godine pa do danas broj žena u Hrvatskom saboru povećavao se od 4,6%, preko 7,1% u 1995. godini, da bi se nakon izbora 2000. i 2003. godine ustalio na približno 21%. Od pet potpredsjednika Hrvatskoga sabora dvije su žene, a zastupljenost žena u saborskim radnim tijelima/odborima kreće se od 12% zastupnica koje predsjedavaju odborima, preko 28% potpredsjednica do 22,7% njihova učešća u članstvu saborskih odbora. Do najvećeg povećanja političke participacije žena došlo je u obnašanju izvršne vlasti na državnoj razini: zastupljenost žena u Vladi Republike Hrvatske kretala se od 10,5% 2000. god., preko 20% u 2002. godini do 29% u 2003. i 31% u 2005./2006. godini. Povećao se i broj žena među dužnosnicima i visokim državnim i javnim službenicima sa 20% u 2000. godini do 26,5% u 2005. godini, kao i broj veleposlanica sa 8% u 2000. godini na 15% u 2005. godini.

Zabrinjavajući je nizak udio žena u obnašanju vlasti na lokalnoj razini – u Hrvatskoj je tek 11% gradonačelnica, a porast ukupnog broja vijećnica nakon provedenih lokalnih izbora u svibnju 2005. godine, u odnosu na 2001. godinu, slijedi dolje prikazanu distribuciju (pri čemu je prosječna zastupljenost žena vijećnica iznosila u 2001. god. 11,5%, a 2005. god. 12,9%).

Udio članica županijskih skupština u %:

	2001.	2005.
Članice županijskih skupština:	13,4	14,5
Članice vijeća gradova:	14,0	15,7
Članice vijeća općina:	7,0	8,4

Zamjetna je i velika neujednačenost ženske političke participacije u pojedinim skupštinama županija, primjerice: od samo 2,4% u Šibensko-kninskoj županiji, 4,9% u Varaždinskoj pa do 27% u Istarskoj i Međimurskoj županiji te Gradu Zagrebu. (Izvor: Državni zavod za statistiku, 2006.)

Iako u Zakonu o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave postoji odredba u članku 15. prema kojoj su političke stranke kao predlagatelji lista dužni voditi računa o ravnopravnosti spolova, a Zakon o ravnopravnosti spolova također propisuje da su sve političke stranke dužne odrediti metode za promicanje uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca na popisima kandidata za izbore u tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, rezultati provedenih izbora nedvojbeno pokazuju da se navedeni propisi ne primjenjuju i da za njihovo kršenje nisu predviđene pravne sankcije. Zanimljivo je i da prema mišljenju Ustavnog suda RH spomenuti čl. 15. »ne sadrži mjerilo na temelju kojeg bi se moglo utvrditi postojanje povrede«, odnosno da to znači »da će primjena načela ravnopravnosti spolova ovisiti o konkretnim okolnostima svake kandidacijske liste« (Odluka U-VIIA/1895/2005). Međutim, prema preporukama EU i VE jasno je što se podrazumijeva pod provedbom načela ravnopravnosti spolova i uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca. To znači da zastupljenost bilo žena bilo muškaraca u bilo kojem tijelu koje odlučuje u političkom ili javnom životu ne bi smjela pasti ispod 40%. Navedene zakonske odredbe, kao i mjera pozitivne akcije kojom se političkim strankama dodjeljuje 10% više sredstava za podzastupljeni spol (Zakon o političkim strankama), nisu dovele do očekivanoga rezultata te je potrebno unijeti takva rješenja i odredbe koje će osigurati primjenu članaka gore navedenih propisa.

S druge strane, suočeni smo s nadzastupljenošću žena u sudskoj vlasti. U većini sudova, prve instancije u Republici Hrvatskoj, žene su u većini: one čine oko 65% od ukupnog broja

općinskih sudaca, 54% od ukupnog broja trgovačkih i 74% prekršajnih sudaca. Žene čine većinu i u Upravnom sudu RH (71%), kao i Visokom prekršajnom sudu (62%). U Vrhovnom sudu RH zastupljene su sa 50%, a u Ustavnom sudu sa 30,8%. Udio žena među pripravnicima također upućuje na daljnji trend feminizacije sudačke funkcije.

Prema Izvješčaju o stanju ženskih ljudskih prava u 2005. godini Ženske mreže Hrvatske (usp: www.zenska-mreza.hr) najveća kršenja ženskih ljudskih prava događaju se sustavno u okviru odgojno-obrazovnog procesa zbog odsutnosti seksualne edukacije i edukacije o rodnoj ravnopravnosti kao i zbog diskriminativnih obrazaca i stereotipa u školskim udžbenicima, dok su se pozitivni pomaci dogodili na području zaštite od nasilja nad ženama donošenjem i početkom provedbe Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. godine i Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.

Iako iz statističkih pokazatelja proizlazi da u Hrvatskoj ne postoji spolni raskorak/ diskriminacija s obzirom na pristup obrazovanju, u području obrazovnih sadržaja još su i sad prisutni tradicionalni stereotipi o spolnim ulogama muškaraca i žena.

Podaci upućuju na podjednaku zastupljenost učenica i učenika u osnovnim i srednjim školama, dok pri upisu na fakultete pretežu djevojke (54% od ukupno upisanih studenata). U 2004. godini žene su činile 59,7% od ukupnog broja diplomiranih studenata uz izrazitu podzastupljenost u polju računarstva (20,4%) i inženjerstva (9,8%) (Izvor: Državni zavod za statistiku, 2006.). Razlike postoje u odabiru srednjih škola i fakulteta, što reflektira još i sad postojeću podjelu rada na muška i ženska zanimanja, jer je ženski dio populacije skloniji, primjerice, odabiru društveno-humanističkih znanosti. U tehničkim znanostima žene su manjina, iako se posljednjih godina bilježi rast broja upisanih studentica. Radi ublažavanja posljedica navedenih podjela, već pri samom odabiru zanimanja, odnosno upisima u srednje škole te na fakultete i visoka učilišta, bilo bi svrhovito pri upisu u strukovne škole, sveučilišta, veleučilišta kao i razne programe prekvalifikacije, dokvalifikacije ili druge vrste stručnog usavršavanja, u odnosu na kandidate/kinje koji ispunjavaju uvjete u istom opsegu, prednost dati podzastupljenom spolu. Pritom treba imati u vidu objektivne kriterije primjerene vrsti struke za koju se kandidat/kinja opredjeljuje. Ostvarivanje ove mjere predviđeno je i Zakonom o ravnopravnosti spolova. U skladu s Lisabonskom deklaracijom Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa uvrstilo je u svoje programske ciljeve do 2010. godine povećanje broja diplomiranih stručnjaka/stručnjakinja u području matematike, znanosti i tehnologije, a osobito povećanje udjela žena u tim zanimanjima.

Budući da je nacionalni prioritet u području obrazovanja detektiran u potrebi uvođenja rodno osjetljivog obrazovanja u nastavne planove i programe, uz otklanjanje spolnih stereotipa i edukaciju odgojitelja/odgojiteljica i nastavnog osoblja o ravnopravnosti spolova, potrebno je ubrzati uvođenje konkretnih mjera radi postizanja navedenih ciljeva. Članak 3. Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu propisuje da se neće odobriti uporaba udžbenika čiji je sadržaj protivan Ustavu Republike Hrvatske i koji je neprimjeren glede ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i odnosa među spolovima te odgoja za demokratsko društvo. Važno je naglasiti da je i ostale zakone iz područja obrazovanja potrebno uskladiti sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Iz prethodne Nacionalne politike nije realizirana mjera o integraciji ženskih studija u sveučilišta na razini preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija (iako postoji tendencija prepoznavanja njihova značaja i uvođenja rodno osjetljivih kolegija na pojedinim fakultetima), pa je u idućem razdoblju važno pristupiti njihovom osnivanju, kako bi se i na ovom području Hrvatska približila standardima europskih i svjetskih sveučilišta.

Iako žene čine čak 64% odgojno-obrazovnog osoblja u srednjim školama, razvidna je njihova neravnomjerna zastupljenost na poslovima upravljanja školom, pa je tako tek 33% žena ravnateljica. Udio žena među nastavnicima na visokim učilištima porastao je sa 37,25% u 2001./2002. godini na 42% u 2004./2005. godini. Što se tiče akademskog stupnja magistra, udio žena iznosi 47%, a doktorica znanosti 42% (Izvor: Državni zavod za statistiku, 2006.)

Nadalje, najteži oblici kršenja ženskih ljudskih prava sadržani su u različitim oblicima nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje, trgovinu i iskorištavanje žena radi prostitucije.

Statistički pokazatelji i dalje upućuju na porast broja prijavljenih kaznenih i prekršajnih djela iz područja obiteljskog nasilja. Iako je povećanje svakako i posljedica sve većeg prijavljivanja, što je pozitivan pomak, ono upućuje i na značenje ovog društvenog problema te nužnost daljnjeg normativnog uređenja ovog područja.

Donošenjem Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine i Protokola o postupanju u slučajevima obiteljskog nasilja, u čijoj su izradi sudjelovale i predstavnice nevladinog sektora, Vlada Republike Hrvatske usvojila je niz mjera za suzbijanje različitih oblika obiteljskog nasilja među kojima je istaknuto: svim nadležnim tijelima uvode se obveze istraživanja, prevencije i procesuiranja svake vrste nasilja u obitelji; preventivno djelovanje, pružanje pomoći i informiranje o problematici nasilja u obitelji u skladu s usvojenom Preporukom 1681(2004) Odbora ministarskih zastupnika o proglašenju 2006. godine Godinom paneuropske kampanje za borbu protiv nasilja u obitelji te osiguravanje sustavne i planske borbe protiv nasilja u obitelji i doprinosu ostvarenju politike ravnopravnosti spolova, kao i suradnji nevladinih organizacija koje programski djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja.

Do sada je u provedbi strategije, čiji je nositelj Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (MOBMS), izrađena analiza zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji, uz njihovo usklađivanje s temeljnim međunarodnim propisima, te su predložene izmjene postojećih zakona koji se bave nasiljem u obitelji. Odnosi se to na Kazneni zakon, Zakon o sudovima za mladež, Zakon o prekršajima i Zakon o policiji. Izrađeni su prijedlozi izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i Pravilnika o zadovoljavanju kriterija potrebnih za osnivanje i rad skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji. Tiskan je i distribuiran Adresar svih ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, potporu i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji, kao i informativni letak namijenjen žrtvama nasilja. Izrađena je analiza skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji, s prijedlogom mjera za poboljšanje stanja i otvaranje novih skloništa te uspostavljanje mreže skloništa. Oznakom žurno obilježavaju se svi sudski predmeti vezani za nasilje u obitelji kako bi im se dala prednost.

Također su izrađeni programi psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji kao i programi osnaživanja i osposobljavanja ekonomske samostalnosti žrtava te programi zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji. Naime, za izradu programa psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izrađeni su Standardi za provedbu psihosocijalnog tretmana nasilja u obitelji koji čine sastavni dio Pravilnika o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana. Kako bi se realizirala mjera kojom se nadležna tijela obvezuju na izradu programa osnaživanja i osposobljavanja za postizanje ekonomske samostalnosti žrtava te programa zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji, pri Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva izrađen je Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za 2006. godinu. U njemu je predviđena mjera »Sufinanciranje zapošljavanja ciljanih skupina s otežanim faktorom zapošljivosti« kao što su nezaposleni samohrani roditelji malodobne djece, nezaposlene ženske osobe nakon povratka s rodiljnog dopusta za treće i svako sljedeće dijete, žene žrtve nasilja, žrtve trgovanja ljudima, azilanti, nezaposleni hrvatski branitelji koji se najmanje šest mjeseci nalaze u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, djeca i bračni drugovi poginulih i nestalih hrvatskih branitelja i drugi, a

koje je nositelj Hrvatski zavod za zapošljavanje.

S obzirom na kontinuirani porast obiteljskog nasilja, važna je uloga dugoročno planiranih mjera koje obvezuju na otklanjanje predrasuda i stereotipa o nasilju u obitelji, posebno vodeći računa o medijima i školskim programima te osiguravanje dostupnosti informacijama o problematici nasilja u obitelji, posebice osjetljivim skupinama osoba, osmišljavanje javnih djelovanja za obilježavanje datuma koji su vezani za promicanje ljudskih prava i unapređenje položaja žrtava nasilja u obitelji i drugo.

Vlada Republike Hrvatske proglasila je 2004. godine 22. rujna Nacionalnim danom borbe protiv nasilja nad ženama koji se, kao i Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama, redovito obilježava velikim brojem aktivnosti. Ovdje je potrebno istaknuti doprinos osvještavanju javnosti o nasilju nad ženama koje provode ženske nevladine udruge u sklopu programa »16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama« kao i mnogim drugim akcijama usmjerenim k osnivanju i vođenju skloništa za žene i djecu žrtve nasilja, pravnih savjetovališta, SOS telefona i drugo.

Tijekom 2003. godine Autonomna ženska kuća Zagreb provela je istraživanje »Ekonomski aspekti obiteljskog nasilja: društveni trošak ignoriranja i toleriranja nasilja nad ženama«, radi stjecanja jasnog uvida u sve aspekte problema obiteljskog nasilja u Republici Hrvatskoj. U analizi podataka o rasprostranjenosti fizičkog zlostavljanja navodi se da samo 59% žena nikad nije doživjelo fizičko zlostavljanje od bračnog/izvanbračnog partnera.

Trgovanje ženama u svrhu seksualnog iskorištavanja najčešći je oblik kaznenoga djela trgovanja ljudima i jedan od najtežih oblika kršenja prava žena povezan s općim položajem žena u društvu, odnosno problemima siromaštva, nezaposlenosti i nasilja s kojima su suočene. Poduzimajući akcije za suzbijanje trgovine ljudima, Republika Hrvatska je pristupila Konvenciji UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i pripadajućim protokolima: Protokolu za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom i Protokolu protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom. Vlada Republike Hrvatske je pristupila izgradnji cjelovitog sustava suzbijanja navedenih kaznenih djela razvojem nacionalnog mehanizma za suzbijanje trgovanja ljudima i jačanjem međunarodne suradnje te je 2002. godine osnovan Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima i usvojen prvi Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima. Potom je usvojen i Nacionalni program od 2005. do 2008. godine s operativnim planovima za svaku godinu. Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (2004.) uvedeno je zasebno kazneno djelo »Trgovanje ljudima i ropstvo« i tako stvoren čvrst pravni okvir za progon počinitelja kaznenog djela trgovanja ljudima i pružanje odgovarajuće pomoći te zaštiti žrtvama trgovanja ljudima. Prema podacima Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima od 2002. godine u RH je identificirano ukupno 47 žrtava trgovanja ljudima, najčešće žena kojima je pružena psihosocijalna, zdravstvena i pravna pomoć te smještaj u službenom skloništu ili osposobljenim odgovarajućim ustanovama alternativnog sigurnog smještaja. Radi informiranja javnosti o ovim problemima, Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima, u suradnji s Međunarodnom organizacijom za migracije, proveo je široku javnu kampanju u sklopu koje je pokrenut i rad SOS telefonske linije. Pomoć i zaštita žrtava provodi se kroz formiranje i osposobljavanje mobilnog tima stručnjaka, prihvati i zbrinjavanje žrtve, kao i smještaj u prihvatne centre/skloništa. Prijašnje Ministarstvo rada i socijalne skrbi pratilo je provedbu trogodišnjeg Programa zaštite žrtava trgovanja ljudima radi seksualne eksploatacije, a u suzbijanje ovog problema uključene su i nevladine udruge (Centar za žene žrtve rata Zagreb – Centar za žene Rosa, Ženska grupa Karlovac »Korak« i dr.). Službeno je sklonište u nadležnosti tadašnjeg Ministarstva rada i socijalne skrbi osnovano u srpnju 2003. godine, a utvrđena su i tri prihvatna centra u različitim područjima Hrvatske.

Položaj žena pripadnica nacionalnih manjina, posebice Romkinja, još i sad nije dovoljno istražen

pa i nadalje, kao trajni zadatak, ostaje uklanjanje njihove društvene marginaliziranosti te prikupljanje i obrada statističkih pokazatelja o njihovu položaju u obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvu, stanovanju i sudjelovanju u javnom i političkom životu.

Potrebno je također provoditi kampanje radi podizanja svijesti javnosti o potrebama žena s invaliditetom, kao i drugih ranjivih skupina poput žena povratnica, te podržati rad ženskih nevladinih udruga u područjima od posebne državne skrbi. Potrebno je provesti i istraživanja o društvenom položaju seoskih žena. Indikativan je podatak da su žene u samo 14% slučajeva vlasnice poljoprivrednog zemljišta (Izvor: Državni zavod za statistiku, 2006.).

U proteklom razdoblju došlo je do pozitivnih pomaka s obzirom na unapređivanje zdravstvene zaštite i sprječavanje određenog broja bolesti. Nacionalni program prevencije i ranog otkrivanja raka u Hrvatskoj donesen je 2005. godine. Broj učinjenih PAPA testova raste i upućuje na povećanu osviještenost i brigu žena za svoje zdravlje. Hrvatska ima relativno stabilni epidemiološki trend rasta slučajeva zaraženosti HIV-om. U 2004. godini bilo je 50 novo zaraženih osoba, a od 273 HIV/AIDS pacijenata koji se trenutačno liječe u Hrvatskoj, 56 (20,6%) su žene. Zahvaljujući dugogodišnjim naporima u primarnoj i sekundarnoj prevenciji te Nacionalnom programu za suzbijanje HIV/AIDS-a za razdoblje 2005.-2010. godine, Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) procjenjuje rizik izbijanja zaraze umjerenim. Ipak, uz stalni nedostatak statističkih pokazatelja (točan broj mamografa, broj korištenih sredstava zaštite od neželjenih trudnoća i spolno prenosivih bolesti, i dr.) još i sad je razvidna nedostatna razvijenost nekih područja zdravstvene zaštite žena (zaštita na radu, prevencija spolno prenosivih bolesti, seksualno i mentalno zdravlje žena), a koncept trajne i pristupačne zdravstvene zaštite ne može se ostvariti s postojećom lošom vertikalnom povezanošću između primarne zdravstvene zaštite koju provodi opća medicina i hitna medicinska pomoć te sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite koje predstavljaju bolnice i poliklinike. Nacionalnom strategijom zdravstva 2006.-2011. godine predviđa se reforma sustava i njegovog financiranja. Osnovni je cilj osposobljavanje timova primarne zdravstvene zaštite za kvalitetno i učinkovito rješavanje do 80% svih zdravstvenih problema populacije.

U zdravstvenoj zaštiti žena posebice se prati zaštita trudnica i roditelja. Posjeti ordinacijama primarne zdravstvene zaštite radi planiranja obitelji u Republici Hrvatskoj su i dalje vrlo rijetki. Tek nešto manje od 9% žena fertile dobi posjećuje ginekologa radi savjetovanja u vezi s planiranjem obitelji, a približan postotak (8,3%) dolazi i radi propisivanja jednog od kontracepcijskih sredstava. Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja ostvaruje se kroz edukacijske tečajeve o planiranju obitelji i očuvanju reproduktivnog zdravlja, što je definirano Programom mjera zdravstvene zaštite školske djece i mladeži. Aktivnosti uključuju i formiranje savjetovališta uz standardizirani jednoobrazni nacionalni program, kao i tečajeve o trudnoći. Tijekom 2003. godine bilo je prijavljeno 10.999 prekida trudnoće, što znači daljnji pad u odnosu na prethodne godine (9,2% manje nego godinu ranije), iako Ženska mreža Hrvatske zastupa stajalište da je riječ o prijelazu u »sferu sive ekonomije.«

Provode se i mjere za zaštitu zdravlja starijih žena provođenjem preventivnih gerontoloških programa. Zabrinjavajući je daljnji porast broja žena oboljelih i umrlih od raka dojke. Radi ranog otkrivanja malignih bolesti Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je u srpnju 2005. godine publiciralo i distribuiralo primarnoj zdravstvenoj zaštiti te zavodima za javno zdravstvo edukativne knjižice »Rano otkrivanje raka dojke« i »Rak debelog crijeva – rano otkrivanje spašava život«, namijenjene općoj populaciji, a različite preventivne aktivnosti provode i pojedine jedinice lokalne samouprave.

Iz analize stanja općeg društvenog položaja žena proizlazi da neravnoteža u raspodjeli gospodarske i političke moći, stereotipi u obrazovnim sadržajima i diskriminacija na tržištu rada

još i sad su ženama barijera koja ograničava njihove izbore u karijeri i sprječava ih da napreduju istom brzinom kao muškarci i zarađuju istu plaću za isti posao. Značajne spolne razlike koje opstaju u ovim područjima ne omogućavaju ženama i djevojkama ravnopravne mogućnosti za sudjelovanje i kreiranje takvog društvenog razvoja u kojemu bi mogle u potpunosti iskoristiti svoje potencijale.

Mediji imaju vrlo važnu ulogu u oblikovanju javnog mišljenja te tako utječu i na stvaranje i održavanje rodni stereotipa. Medijska slika žene ne korespondira sa stvarnim položajem žena u društvu ni njihovim višestrukim ulogama. Mediji se često, iako imaju zakonsku obvezu promicanja programskih koncepata ravnopravnosti spolova, ne pridržavaju propisanih zakonskih odredbi. Prema Zakonu o medijima koji je 2004. godine usklađen sa Zakonom o ravnopravnosti spolova, obveza je medija poticati proizvodnju i objavljivati programske sadržaje radi razvijanja svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca, a zabranjeno je i oglašavanje onih sadržaja u kojima se žene i muškarci javno prikazuju na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način.

Ženske nevladine organizacije (Ženska infoteka, Centar za ženske studije, B.a.B.e.) provele su istraživanja o diskriminaciji žena kao i načinu njihove prezentacije u medijima. Rezultati tih istraživanja upućuju na to da su: »Zakoni koji reguliraju rad medija, a posebno Zakon o medijima, pisani na način koji medije stavlja u privilegiran položaj te ne postavlja potrebne mjere zaštite građana od medija. Istraživanja su pokazala da su senzacionalizam i neetičnost glavne karakteristike hrvatskih medija, ali ni u zakonodavstvu ni u kodeksima pojedinih stručnih organizacija ne postoje adekvatni odgovori na taj problem.« (vidi: Projekt Eqviwa – Povećanje vidljivosti žena u medijima: Analiza zakonodavstva Republike Hrvatske, Lovorka Kušan, B.a.B.e., 2005.)

Analize također pokazuju da mediji u Hrvatskoj nemaju rodno osjetljivu politiku, da je portretiranje žena seksističko, da ne postoji svijest o rodnoj demokraciji, potvrdivši neravnopravnost spolova kako u kvalitativnom, tako i u kvantitativnom načinu prikazivanja žena i muškaraca, upućujući na gotovo identičnu podzastupljenost žena u medijskim sadržajima ideološki različito pozicioniranih dnevnih novina (usp: B.a.be (2006) »Nevinost bez zaštite: »ženska« percepcija medijskih sadržaja« autorica Suzane Kunac i Sanje Sarnavke).

Stereotipi o spolnim ulogama još su i sad široko prihvaćeni u hrvatskoj kulturi i svakodnevnom životu, a posredovani putem obrazovanja i medija, čine jake prepreke postizanju stvarne ravnopravnosti među ženama i muškarcima.

Mnoga istraživanja upućuju na strukturalne uzroke nejednakosti spolova i potrebu dugoročno osmišljene strategije za njihovo uklanjanje. Prema analizi provedenoj u Centru za ženske studije poteškoće u provedbi rodno osviještene politike proizlaze iz niza ne samo političko-institucionalnih već i svjetonazorskih, obrazovnih i drugih općedruštvenih prepreka, uključujući slabu osviještenost o važnosti rodne jednakosti za dobrobit društva i demokratske procese (Vidi: B. Kašić, J. Marijan, J. Pešut (2005.) Vodič prema politici rodne jednakosti).

Upućujemo također i na Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, za 2004. i 2005. godinu (www.prs.hr).

V. STRATEŠKI OKVIR ZA PROVEDBU POLITIKE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA I AKCIJSKI PLAN DJELOVANJA

Provedba politike ravnopravnosti spolova u praksi zahtijeva kombinaciju mjera i posebnih akcija, uz donošenje novih, te evaluaciju postojeći zakonskih akata, drugih programa i politika radi bržeg i učinkovitijeg napretka u uklanjanju spolne diskriminacije.

Za provedbu mjera Nacionalne politike odgovorni su nositelji i sunositelji. Za koordinaciju aktivnosti i zajedničko planiranje provedbe određene mjere zadužuje se tijelo ili institucija koja se navodi prva na popisu nositelja. Mjere se provode i kroz suradnju s organizacijama civilnog društva.

Strateški okvir i akcijski plan djelovanja sadrže ciljeve djelovanja i mjere za njihovu provedbu za sljedeća osnovna programska područja: Ljudska prava žena, Jednake mogućnosti na tržištu rada, Rodno osjetljivo obrazovanje, Ravnopravnost u području odlučivanja, Nasilje nad ženama, Zdravlje žena te Institucionalni mehanizmi i načini provedbe.

1. Ljudska prava žena

Radi daljnjeg unaprjeđivanja i sprječavanja kršenja ljudskih prava žena potrebno je ubrzati procese koji se zasnivaju na njihovu promicanju i zaštiti, i to: dosljednim provođenjem svih međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava, uključivši UN-ovu Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena; razvojem statističkog prikupljanja i obrade podataka o položaju žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom radi razrade mjera za njihovu učinkovitiju integraciju u cjelokupno društvo; uklanjanjem diskriminacije Romkinja, kako u društvu općenito tako i unutar njihovih zajednica, uz provedbu aktivnosti i programa za jačanje svijesti o poštivanju njihovih ljudskih prava; osiguranjem dostupnosti pravde i pravne zaštite ženama u slučajevima povrede njihovih prava i razvojem metodologije prikupljanja podataka o broju i vrstama tužbi za spolnu diskriminaciju podnesenih sudovima i ostalim mehanizmima za tužbe; osiguranjem provedbe antidiskriminacijskog zakonodavstva, uz trajno procjenjivanje njegovog učinka, kvalitete i stupnja provedivosti kao i provođenjem trajnih i sustavnih kampanja radi uklanjanja svih oblika diskriminacije po spolu te podizanja svijesti javnosti o različitosti kršenja ljudskih prava žena.

1.1. Unaprijediti ljudska prava žena dosljednim provođenjem međunarodnih instrumenata za njihovu zaštitu

1.1.1. Uskladit će se nacionalno zakonodavstvo s propisima iz poglavlja 23. – Pravne stečevine EU: Pravosuđe i temeljna ljudska prava.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2006.–2010.

1.1.2. Diseminirat će se međunarodni i nacionalni dokumenti iz područja ljudskih prava žena, uključujući preporuke UN-ovog Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena radi širenja znanja i svijesti o politici ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, koordinatori/koordinatorice za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

1.1.3. Provodit će se analiza usklađenosti i primjene nacionalnog zakonodavstva, politika i programa u odnosu na međunarodne dokumente iz područja ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava, koordinatori/koordinatorice za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

1.1.4. Razmotrit će se ratifikacija Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika

migranata i članova njihovih obitelji.

Nositelji: Nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor
Rok provedbe: 2009.

1.1.5. Republika Hrvatska pristupit će i sudjelovati u programima Zajednice Ravnopravnost spolova i PROGRESS (2007.–2013.) radi provedbe i promidžbe Okvirne strategije Europske unije o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.2. Provoditi trajne i sustavne kampanje radi uklanjanja svih oblika spolne diskriminacije i podizanja svijesti javnosti o kršenju ljudskih prava žena

1.2.1. Financirat će se aktivnosti i projekti nevladinih udruga usmjerenih ka podizanju javne svijesti o ljudskim pravima žena.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava, Ured za udruge, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.2.2. Izradit će se i distribuirati dužnosnicima/dužnosnicama na državnoj i lokalnoj razini Pojmovnik rodne terminologije i EU standarda.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.

1.2.3. Redovito će se obilježavati Međunarodni dan žena – 8. ožujka.

Nositelji: Hrvatski sabor, Vlada Republike Hrvatske, Ured za ravnopravnost spolova, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.2.4. Redovito će se obilježavati Svjetski dan seoskih žena – 15. listopada.

Nositelji: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Ured za ravnopravnost spolova, županijska/ lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne i područne samouprave, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.3. Unaprijediti društveni položaj žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom

1.3.1. Osnovat će se radna skupina radi prikupljanja podataka o ženama pripadnicama nacionalnih manjina i izraditi program djelovanja o unapređenju njihova položaja.

Nositelji: Ured za nacionalne manjine, Ured za ravnopravnost spolova, Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskoga sabora, Državni zavod za statistiku, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2007.

1.3.2. Održavat će se javne tribine o položaju i ulozi žena pripadnica nacionalnih manjina u društvu.

Nositelji: Ured za nacionalne manjine, Ured za ravnopravnost spolova, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.3.3. Provest će se empirijsko istraživanje o položaju žena s invaliditetom u Republici

Hrvatskoj.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi/Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Ured za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Vlade Republike Hrvatske, u suradnji sa Zajednicom saveza udruga osoba s invaliditetom Hrvatske i ostalim državnim savezima udruga osoba s invaliditetom
Rok provedbe: 2008.

1.3.4. Pri financiranju projekata ženskih nevladinih udruga posebno će se voditi računa o projektima namijenjenim poboljšanju položaja žena s invaliditetom.

Nositelji: Ured za udruge, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.3.5. Izradit će se program djelovanja za informiranje žena s invaliditetom o njihovim ljudskim pravima te provesti upoznavanje i edukacija državnih službi, servisa i šire javnosti o problemima s kojima se susreću žene s invaliditetom.

Nositelji: Ured za ljudska prava, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Vlade Republike Hrvatske, u suradnji sa Zajednicom saveza udruga osoba s invaliditetom Hrvatske i ostalim državnim savezima udruga osoba s invaliditetom
Rok provedbe: 2007.

1.4. Ukloniti diskriminaciju Romkinja u cjelokupnom društvu i unutar njihovih zajednica, uz provedbu aktivnosti i programa za jačanje svijesti o poštivanju njihovih ljudskih prava te praćenje/analizu položaja Romkinja radi procjenjivanja utjecaja politike i programskih mjera

1.4.1. Sustavno će se pratiti provođenje mjera iz Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana »Desetljeće za uključivanje Roma 2005.–2015.«, radi poboljšanja uvjeta života i društvene integracije Romkinja.

Nositelji: Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome, Ured za nacionalne manjine
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.4.2. Provest će se istraživački projekt »Zapošljavanje pripadnika romske nacionalne manjine u RH s posebnim osvrtom na zapošljavanje Romkinja: Utvrđivanje postojećeg stanja, procjena potreba i preporuke«

Nositelj: Ured za nacionalne manjine
Rok provedbe: 2006.–2007.

1.4.3. Organizirat će se međunarodna konferencija o unapređenju položaja Romkinja.

Nositelj: Ured za nacionalne manjine
Rok provedbe: 2007.

1.4.4. Osnovat će se radna skupina radi unapređivanja prikupljanja statističkih podataka o položaju Romkinja u lokalnim zajednicama i cjelokupnom društvu, u području obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite te njihovog sudjelovanja u javnom i političkom životu.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za nacionalne manjine, Ured za ljudska prava, Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama Romkinja

Rok provedbe: 2006.

1.4.5. Podržavat će se suradnja udruga Romkinja s ostalim nevladinim udrugama, predstavnicima/predstavicama državne uprave i jedinica lokalne i područne samouprave putem održavanja zajedničkih tribina, okruglih stolova i konferencija, a radi razmjene iskustava i poticanja Romkinja na sudjelovanje u rješavanju problema lokalne zajednice.

Nositelji: Ured za nacionalne manjine, nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave, u suradnji s nevladinim udrugama i udrugama Romkinja
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.4.6. Povećat će se broj stipendija i subvencija za srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje Romkinja.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, sveučilišta
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.4.7. Izvršit će se analiza i izraditi plan zapošljavanja Romkinja na temelju procijenjenog broja nezaposlenih ženskih osoba romske nacionalne manjine

Nositelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje
Rok provedbe: 2007.

1.5. Unaprijediti načine suzbijanja i uklanjanja diskriminacije temeljene na spolnoj orijentaciji

1.5.1. Provest će se istraživanje radi analize sudske prakse i postupanja policije kod kaznenih djela motiviranih seksualnom orijentacijom oštećenika/oštećenice.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova
Rok provedbe: 2007.

1.5.2. Predstavnici/predstavnice organizacija za ravnopravnost seksualnih i rodni manjina uključivat će se u radna tijela za donošenje zakona, programa i strategija vezanih za prava seksualnih manjina.

Nositelj: Nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske
Rok provedbe: 2007.–2010.

1.6. Unaprijediti osiguranje dostupnosti pravde i pravne zaštite ženama u slučajevima povrede njihovih prava i razviti metodologiju prikupljanja podataka o broju i vrstama tužbi za diskriminaciju, podnesenih sudovima i ostalim mehanizmima za tužbe te o njihovom ishodu, uz aktivnosti usmjerene ka podizanju svijesti žena o korištenju mehanizama pravne zaštite

1.6.1. Vodit će se statistički podatci o broju i vrstama tužbi za spolnu diskriminaciju koje su podnesene sudovima i ostalim mehanizmima za tužbe, uz analizu dostupnosti pravde i pravne zaštite.

Nositelji: Državni zavod za statistiku, sudovi, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova
Rok provedbe: 2006.–2010.

1.6.2. Provodit će se aktivnosti (tribine, konferencije, okrugli stolovi) za podizanje svijesti žena o postojećim mehanizmima pravne zaštite u slučajevima diskriminacije, kako bi se one učestalije služile tim mehanizmima.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo pravosuđa, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

1.7. Osigurati provedbu antidiskriminacijskog zakonodavstva uz procjenjivanje njegovih učinaka, kvalitete i stupnja provedivosti pojedinih zakonskih odredbi i drugih propisa

1.7.1. Pratit će se učinci provedbe antidiskriminacijskih zakona radi povećanja stupnja provedivosti putem definiranja i predlaganja potrebnih izmjena i dopuna te jačanja njihove daljnje primjene u smjeru suzbijanja spolne diskriminacije.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, koordinatori/koordinatorice u tijelima državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

1.7.2. Provest će se istraživanje o stupnju poznavanja mehanizama zaštite i promocije ženskih ljudskih prava te antidiskriminacijskih mjera među sucima/sutkinjama, odvjetnicima/odvjetnicama, u državnom odvjetništvu te među predstavnicima/predstavicama županijskih i lokalnih institucionalnih mehanizama, kako bi se planiralo provođenje edukacije.

Nositelji: Pravosudna akademija, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

1.8. Postići integraciju rodne perspektive u sigurnosnu politiku zemlje te promicati primjenu Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti UN-a i obveza iz Pekinške platforme.

1.8.1. Provest će se sustavno prikupljanje i analiza podataka o ulozi žena u ratnim stradanjima, njihovom doprinosu izgradnji mira, posljedicama rata na žensku populaciju u RH, a rezultate i preporuke integrirati u socijalnu i razvojnu politiku, poštujući pritom različitost potreba muškaraca i žena u ratnom i poratnom razdoblju.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo obrane, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2008.

1.8.2. Uključivat će se stručnjakinje za pitanja roda u političke aktivnosti vezane za izgradnju mira, regionalnu suradnju i sigurnost u zemlji.

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova

Rok provedbe: 2007.–2010.

1.8.3. Preispitat će se programi obuke za pripadnike/pripadnice sigurnosnih službi iz perspektive rodne ravnopravnosti i ljudskih prava žena.

Nositelji: Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova, Sigurnosno–obavještajna agencija, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Hrvatsko vojno učilište, Policijska akademija

Rok provedbe: 2007.–2008.

1.8.4. Osigurat će se veća zastupljenost žena u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske, s posebnim naglaskom na njihovoj većoj zastupljenosti na rukovodećim položajima.

Nositelji: Ministarstvo obrane, Oružane snage Republike Hrvatske

Rok provedbe: 2007.–2010.

2. Jednake mogućnosti na tržištu rada

Zaposlenost žena ostaje ključ njihove ekonomske autonomije i veće ravnopravnosti između žena i muškaraca u cjelokupnom društvu. Pristup položaju žena na tržištu rada, posebice s obzirom na njihove teškoće pri zapošljavanju i nižim plaćama, zahtijeva višestruki pristup. Gospodarsko-socijalno vijeće usvojilo je dodatne smjernice prema unapređivanju položaja žena na tržištu rada i smanjivanju stupnja njihove nezaposlenosti.

Smanjivanje nezaposlenosti žena, uz njihovo ekonomsko osnaživanje i uklanjanje svih drugih oblika diskriminacije na tržištu rada, sastavni je dio programa provedbe Nacionalne politike i jedan od najvažnijih zadataka u postizanju stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena.

2.1. Uskladiti nacionalno zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije za poglavlje 19. – Socijalna politika i zapošljavanje, iz područja jednakih mogućnosti

2.1.1. Nacionalno zakonodavstvo usklađivat će se s pravnom stečevinom EU za poglavlje 19. – Socijalna politika i zapošljavanje, iz područja jednakih mogućnosti donošenjem i provedbom Akcijskog plana usklađivanja za poglavlje 19.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2010.

2.2. Smanjiti nezaposlenost i ukloniti sve oblike diskriminacije žena na tržištu rada

2.2.1. Provest će se empirijsko istraživanje Identifikacija standarda diskriminacije pri zapošljavanju žena i donijeti kodeks o zapošljavanju žena unutar trgovačkih društava i interesnih organizacija.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Državni inspektorat, u suradnji sa sindikatima, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskom obrtničkom komorom, Hrvatskom gospodarskom komorom
Rok provedbe: 2007.

2.2.2. Uskladit će se Nacionalna klasifikacija zanimanja (»Narodne novine«, br. 111/98.) s Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o ravnopravnosti spolova na način da sva zanimanja, kako ona nabrojana pojedinačno tako i njihovi rodovi, vrste, podvrste i skupine, budu iskazani ženskom i muškom inačicom naziva zanimanja.

Nositelji: Državni zavod za statistiku, Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave

Rok provedbe: 2007.

2.2.3. Sustavno će se prikupljati statistički podaci i objedinjavati pokazatelji razlika među spolovima u sustavu socijalne sigurnosti i na tržištu rada te izrađivati kvartalni pokazatelji uključeni u godišnje izvješće Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Podaci, prikazani po spolu, redovito će se publicirati i diseminirati.

Nositelji: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ured za ravnopravnost spolova, Državni inspektorat

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.2.4. Pristupit će se izradi Uredbe Vlade Republike Hrvatske o klasifikaciji radnih mjesta državnih službenika/službenica kojom će se propisati upotreba i ženskog i muškog roda u nazivlju državnih službenika/službenica i njihovih zanimanja.

Nositelj: Središnji državni ured za upravu, Vlada Republike Hrvatske

Rok provedbe: 2006.

2.2.5. Subvencionirat će se zapošljavanje ciljanih skupina nezaposlenih žena prema Nacionalnom akcijskom planu zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008. godine i godišnjim

planovima za poticanje zapošljavanja, za 2006. 2007. i 2008. godinu.

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave

Rok provedbe: 2006.–2008.

2.2.6. Izradit će se program za ekonomsko osnaživanje samohranih roditelja.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

2.2.7. Provodit će se edukacija poslodavaca o prednostima zapošljavanja s fleksibilnim radnim vremenom.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska udruga poslodavaca, u suradnji sa sindikatima i udrugama

Rok provedbe: 2007.–2010.

2.2.8. Organizirat će se tečajevi, seminari i programi obrazovanja za djevojke i žene, osobito za one koje su nezaposlene duže od 3 godine, a koji će ih osposobiti za traženje, odabir i dobivanje adekvatnog zaposlenja, uključujući prekvalifikaciju i samozapošljavanje, te uvesti obveza pohađanja tih programa obrazovanja.

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, internetski portali/burze rada, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.2.9. Organizirat će se nacionalna kampanja za poticanje prostorne pokretljivosti radne snage, uz razradu poticajnih mjera za prihvaćanje radnog mjesta izvan mjesta boravka.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva/nadležna tijela državne uprave

Rok provedbe: 2007.

2.2.10. Provest će se sekundarna analiza postojećih rezultata istraživanja te financirati nova istraživanja radi utvrđivanja položaja, svijesti, obrazaca ponašanja i potreba seoskih žena te izraditi akcijski plan utemeljen na rezultatima takvih znanstvenih analiza.

Nositelji: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2008.

2.3. Osnažiti žensko poduzetništvo

2.3.1. Donijet će se strategija razvoja ženskog poduzetništva za razdoblje od 2007. do 2010. godine.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

2.3.2. Izdvojit će se žene kao zasebna ciljana skupina u Operativnom planu poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću godinu, uz osiguranje i namjensko povećanje sredstava za financiranje ženskih poduzetničkih aktivnosti.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska banka za obnovu i razvoj

Rok provedbe: 2007.

2.3.3. Razmotrit će se uvođenje poreznih olakšica za samozaposlene žene i žene poduzetnice,

žene zaposlene u poljoprivrednim djelatnostima i obrtništvu.

Nositelji: Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Rok provedbe: 2008.–2010.

2.3.4. Uspostavit će se cjelovita baza podataka o ženskom poduzetništvu i objaviti na internetskim stranicama Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, uz redovito ažuriranje internetskog portala. www.poduzetna.hr

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Državni zavod za statistiku, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

2.3.5. Sustavno će se promicati žensko poduzetništvo kroz medijske kampanje, programe i obrazovanje žena o poduzetništvu, pružanjem organizacijske, financijske, prostorne i druge pomoći, osobito vezano za tradicionalne obrtničke djelatnosti.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, jedinice lokalne i područne samouprave, poduzetnički centri i inkubatori, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca, u suradnji sa sindikatima, Ured za ravnopravnost spolova, Hrvatska radio-televizija, internetski portali/burze rada, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.3.6. Redovito će se obilježavati Svjetski dan poduzetnica – 17. svibnja.

Nositelji: Hrvatska gospodarska komora u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.4. Osigurati stvarne jednake mogućnosti za žene i muškarce na tržištu rada djelotvornom primjenom radnog zakonodavstva i poticanjem žena na uporabu postojećih mehanizama za tužbe u slučajevima diskriminacije na tržištu rada

2.4.1. Informirat će se žene i muškarci o pravima i mogućnostima podizanja tužbe u slučajevima spolne diskriminacije i ostalim oblicima diskriminacije na tržištu rada, te izravno poticati na uporabu postojećih mehanizama za tužbe u slučajevima kršenja načela ravnopravnosti spolova na području zapošljavanja i rada.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo pravosuđa, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne i područne samouprave, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, internetski portali/burze rada, mediji, u suradnji s udrugama i sindikatima

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.4.2. Sustavno će se, s obzirom na spol, prikupljati statistički podaci o slučajevima spolne diskriminacije pri zapošljavanju i radu.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Državni zavod za statistiku, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, sudstvo, u suradnji sa sindikatima, internetski portali/burze rada

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.4.3. Osigurat će se žurno pokretanje i provođenje postupka, kao i učinkovita i pravodobna zadovoljština u slučajevima spolne diskriminacije pri zapošljavanju i/ili na radnome mjestu, sukladno odredbama Zakona o radu i Zakona o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, sudstvo

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.5. Jačati i promicati mjere koje omogućavaju usklađivanje obiteljskih i profesionalnih obveza, uključujući podizanje svijesti o jednakoj raspodjeli kućanskih i obiteljskih poslova između muškaraca i žena

2.5.1. Provodit će se medijske kampanje za poticanje jednake raspodjele kućanskih i obiteljskih poslova te ravnopravnu podjelu roditeljske odgovornosti za skrb o djeci, uključujući promociju korištenja roditeljskog dopusta od strane očeva radi aktivnijeg uključivanja žena na tržište rada i povećanja broja očeva koji koriste roditeljski dopust.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.– 2008.

2.5.2. Planirat će se otvaranje novih predškolskih programa i servisa za različite korisničke skupine radi usklađivanja materijalnih i kadrovskih uvjeta u zajednici s potrebom za predškolskim programima i javnim servisima različitih sadržaja.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa/jedinice lokalne i područne samouprave
Rok provedbe: 2006.–2010.

2.5.3. Uskladit će se radno vrijeme službi koje skrbe o djeci kao i rad dječjih vrtića i drugih pravnih osoba u kojima se odgajaju i obrazuju djeca predškolske dobi s radnim vremenom njihovih roditelja.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, vrtići i druge pravne osobe koje provode programe za djecu predškolske dobi

Rok provedbe: 2006.– 2010.

2.5.4. Poticat će se samozapošljavanje u području odgoja i obrazovanja djece stvaranjem pravnih, organizacijskih, prostornih i drugih pretpostavki za osnivanje jaslica i vrtića u privatnom vlasništvu.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne samouprave, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, Fond za razvoj i zapošljavanje

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.5.5. Pokrenut će se inicijativa za organizaciju odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi u trgovačkim društvima i poslovnim organizacijama u javnom i privatnom vlasništvu radi odgoja i obrazovanja djece zaposlenih.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa/jedinice lokalne i područne samouprave, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, trgovačka društva, u suradnji sa sindikatima

Rok provedbe: 2006.–2010.

2.5.6. Razmotrit će se uvođenje poreznih olakšica izmjenama Zakona o porezu na dobit za organizaciju odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi u trgovačkim društvima i poslovnim organizacijama radi odgoja i obrazovanja djece zaposlenih, sukladno ulaganjima i organizacijskim troškovima trgovačkih društava.

Nositelji: Ministarstvo financija

Rok provedbe: 2008.

3. Rodno osjetljivo obrazovanje

Budući da nema spolnog raskoraka u pristupu obrazovanju, nacionalni prioritet jest uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na svim razinama i provedba odredbi Zakona o ravnopravnosti spolova.

3.1. Uvesti rodno osjetljiv odgoj i obrazovanje u cjelokupni obrazovni sustav, uz uklanjanje rodni stereotipa iz udžbenika i nastavnih planova i programa te sustavnu edukaciju o ravnopravnosti spolova za nositelje/nositeljice procesa na svim razinama sustava.

3.1.1. Izradit će se Udžbenički standard koji slijedi zahtjeve iz Zakona o ravnopravnosti spolova.
Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova
Rok provedbe: 2006.

3.1.2. Sukladno Zakonu o udžbenicima za osnovnu i srednju školu, izradit će se dokumenti za primjenu Udžbeničkog standarda, a u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.
Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2007.

3.1.3. Osnovat će se stručna radna skupina radi izrade programa usavršavanja i osposobljavanja iz područja ravnopravnosti spolova za nositelje/nositeljice odgojne-obrazovne djelatnosti.
Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

3.1.4. Organizirat će se i provesti sustavna edukacija i stručno usavršavanje iz područja ravnopravnosti spolova za sve nositelje/nositeljice odgojno-obrazovne djelatnosti.
Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje, Ured za ravnopravnost spolova, sveučilišta, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

3.1.5. Stručnjaci/stručnjakinje iz područja ravnopravnosti spolova aktivno će sudjelovati u stručnim povjerenstvima za izradu propisa i drugih akata iz nadležnosti MZOŠ-a.
Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

3.1.6. Sukladno načelima ravnopravnosti spolova, uvest će se jezični standardi za sadržaje svjedodžbi, certifikata, licencija i diploma navođenjem strukovne kvalifikacije, zvanja i zanimanja u muškom, odnosno ženskom rodu, ovisno o spolu primatelja/primateljice dokumenta.
Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Vijeće za normu hrvatskog standardnog jezika, Ured za ravnopravnost spolova
Rok provedbe: 2008.–2009.

3.2. Postići spolnu ravnotežu u odabiru područja obrazovanja u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama

3.2.1. Uskladit će se strukovno obrazovanje s rezultatima analize potreba na tržištu rada te sustavno poticati uravnoteženu zastupljenost obaju spolova pri upisima u srednje škole.
Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za strukovno obrazovanje, Hrvatski zavod za zapošljavanje
Rok provedbe: 2007.–2008.

3.2.2. Izradit će se poseban, rodno osjetljiv program profesionalnog usmjeravanja učenika i učenica.
Nositelji: Agencija za strukovno obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Rok provedbe: 2007.–2008.

3.2.3. Posebice će se poticati uključivanje zainteresiranih učenica u izborne programe informatike/računarstva, odnosno biologije, fizike, kemije i/ili matematike, kao i učenika zainteresiranih za tradicionalno »ženska područja«, primjerice materinski i strane jezike, likovnu i glazbenu kulturu/umjetnost.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok provedbe: 2008.–2010.

3.3. Omogućiti stjecanje znanja o pitanjima ravnopravnosti spolova na akademskoj razini te poticati znanstvena istraživanja radi utvrđivanja stanja, praćenja provedbe i vrednovanja učinaka politike ravnopravnosti spolova na svim razinama javnog i privatnog života

3.3.1. Ustrojit će se baza podataka o postojećim kolegijima ženskih studija i studija roda na visokim učilištima.

Nositelji: Sveučilišta, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok provedbe: 2008.

3.3.2. Uvest će se posebni programi sa ženskostudijskim sadržajima u preddiplomske, diplomske, stručne studije i poslijediplomske studije.

Nositelji: Sveučilišta, visoka učilišta, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2008.–2009.

3.3.3. Ženski će se studiji institucionalizirati na preddiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

Nositelji: Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, sveučilišta, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2008.–2009.

3.3.4. Uvest će se izvannastavni (rodni) edukacijski programi za osnovne i srednje škole.

Nositelj: Agencija za odgoj i obrazovanje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

3.3.5. Prilikom financiranja znanstvenoistraživačkih projekata i projekata iz područja kulture vodit će se računa o uključenosti rodne perspektive i uravnoteženom financiranju projekata s obzirom na učinke na područje ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture

Rok provedbe: 2007.–2010.

4. Ravnopravnost u procesu odlučivanja

Demokracija koja isključuje veliki broj svojih građana/građanki iz procesa odlučivanja ne može biti istinska demokracija. Pokazatelji mjerenja napretka u području procesa političkog i javnog donošenja odluka prema kriterijima Vijeća Europe jesu: 1) Postotak izabranih muškaraca i žena u Saboru, županijskim skupštinama, gradskim i općinskim vijećima, a prema političkoj stranci kojoj pripadaju, 2) Postotak zastupnica i zastupnika u Saboru u usporedbi s brojem kandidata/kandidatkinja, a prema političkoj stranci kojoj pripadaju, 3) Postotak žena i muškaraca u nacionalnim izaslanstvima, imenovanim u predstavničkim tijelima kao što su Parlamentarna skupština Vijeća Europe i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Europe i međunarodnim organizacijama i forumima, 4) Postotak žena i muškaraca u Vladi, 5) Broj žena i muškaraca ministara u različitim područjima djelovanja, 6) Postotak najviše rangiranih žena i muškaraca u

javnim službama i njihova raspodijeljenost u različitim područjima djelovanja, 7) Postotak sutkinja i sudaca u Vrhovnom sudu, 8) Postotak žena i muškaraca u tijelima koje imenuje Vlada, 9) Postotak žena i muškaraca u tijelima političkih stranaka koja donose odluke na nacionalnoj razini, 10) Postotak članova/članica u udrugama poslodavaca, radnika i profesionalnih organizacija i postotak žena i muškaraca u njihovim tijelima koja donose odluke na nacionalnoj razini.

Slijedeći gore navedene kriterije, žene su u Hrvatskoj podzastupljeni spol u političkom, gospodarskom i javnom procesu donošenja odluka, a primjetna je i nedostatnost statističkih podataka iz navedenih područja. Do 2010. godine potrebno je, posebice s obzirom na održavanje parlamentarnih i općih lokalnih izbora, značajno povećati političku zastupljenost žena na svim razinama obnašanja vlasti.

4.1. Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama

4.1.1. Provest će se upoznavanje političkih institucija i političkih stranaka s Preporukom Rec (2003) Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2007.

4.1.2. Redovito će se održavati tribine, konferencije, kampanje i dr. o političkoj zastupljenosti žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, na državnoj i lokalnoj razini, radi podizanja svijesti javnosti o ovom pitanju.

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

4.1.3. Propisat će se način obvezatnog statističkog evidentiranja po spolu svih prihvaćenih pravovaljanih lista na državnoj, županijskoj, gradskoj i općinskoj razini.

Nositelj: Državno izborno povjerenstvo

Rok provedbe: 2006.–2010.

4.1.4. Sustavno će se objavljivati statistički podaci o udjelu kandidatkinja u ukupnom broju kandidata na izbornim listama po predlagateljima.

Nositelji: Državno izborno povjerenstvo, izborna povjerenstva jedinica lokalne i područne samouprave, Državni zavod za statistiku

Rok provedbe: 2006.–2010.

4.1.5. Obrasci očitovanja kandidata i kandidatkinja o prihvaćanju kandidature za sudjelovanje na izbornim listama prilagodit će se Zakonu o ravnopravnosti spolova tako da se uvedu ženski oblici imenica, a isto će se unijeti i u obrasce izjava članova/članica izbornih povjerenstava o prihvaćanju dužnosti članova/članica tijela za provođenje izbora za predstavnička tijela na svim razinama kao i u izbornu zakonodavstvo.

Nositelji: Državno izborno povjerenstvo, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2007.

4.2. Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena pri imenovanju u državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne samouprave), druge pravne osobe s javnim ovlastima i upravne odbore javnog sektora na državnoj i lokalnoj razini.

4.2.1. Izradit će se baza podataka o sudjelovanju žena u procesu donošenja odluka u političkom, gospodarskom i javnom životu zemlje.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne

samouprave

Rok provedbe: 2006.–2007.

4.2.2. Sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima vodit će se računa o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola

Nositelji: Državna tijela, tijela državne uprave, pravne osobe s javnim ovlastima, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe: 2006.–2010.

4.2.3. Sustavno će se poticati ravnomjerna zastupljenost žena i muškaraca na vodećim položajima u sustavu sveučilišta i visokoškolskih institucija.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, sveučilišta

Rok provedbe: 2006.–2010.

4.2.4. Izradit će se i Uredu za ravnopravnost spolova dostaviti analiza o udjelu žena, članica upravnih odbora poduzeća u državnom vlasništvu.

Nositelji: Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom, Hrvatski fond za privatizaciju

Rok provedbe: 2006./2007.

5. Nasilje nad ženama

Glavni cilj ovog programskog područja jest suzbijanje i uklanjanje obiteljskog nasilja provođenjem postojećih strategija i programa te prijedlog mjera za uklanjanje svih ostalih oblika nasilja nad ženama.

5.1. Ukloniti sve oblike obiteljskog nasilja uz unapređenje zaštite žrtava obiteljskog nasilja

5.1.1. Provodit će se i pratiti provedba mjera iz Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine i Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

5.1.2. Redovito će se pratiti primjena Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i Kaznenog zakona te sukladno potrebama predlagati izmjene i nadopune.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, nadležna tijela državne uprave

Rok provedbe: 2006.–2007.

5.1.3. Donijet će se nova Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2008.

5.1.4. Održavat će se radionice radi sustavnog usavršavanja sudaca/sutkinja i općinskih državnih odvjetnika/odvjetnica koji postupaju u predmetima vezanim za obiteljsko nasilje, a radi unapređenja pravne zaštite i pomoći žrtvama nasilja u obitelji.

Nositelji: Pravosudna akademija, Ministarstvo pravosuđa

Rok provedbe: 2006.–2010.

5.1.5. Provodit će se »Kampanja borbe protiv obiteljskog nasilja nad ženama«.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova, mediji, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2008.

5.2. Ukloniti sve oblike nasilja nad ženama

5.2.1. Provodit će se preporuka (2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.–2010.

5.2.2. Osnovat će se radna skupina za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, uključujući prikupljanje statističkih podataka.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, Državni zavod za statistiku, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

5.2.3. Provest će se analiza usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim propisima za ukidanje svih oblika nasilja nad ženama te izraditi prijedlozi izmjena i dopuna zakona.

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija/Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

5.2.4. Organizirat će se medijska kampanja za podizanje svijesti žena, kako bi se u slučajevima nasilja služile mehanizmima pravne zaštite.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti/Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

5.2.5. Financijski će se podupirati rad nevladinih udruga koje se bave osnaživanjem žena za izlazak iz prostitucije te druge nevladine organizacije koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja nad ženama.

Nositelji: Ured za ljudska prava, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

5.2.6. Sustavno će se sankcionirati korumpiranost policajaca koji rade na istragama/slučajevima vezanim uz prostituciju.

Nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

5.2.7. Ratificirat će se Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima.

Nositelji: Ured za ljudska prava/Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2006.

5.2.8. Nastavit će se provedba mjera iz godišnjih Operativnih planova za suzbijanje trgovanja ljudima.

Nositelji: Ured za ljudska prava, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2008.

5.2.9. Provodit će se javne kampanje radi informiranja društvene zajednice i podizanja javne svijesti o pojavi, problemima i načinima sprječavanja trgovanja ljudima i prostitucije.

Nositelji: Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

5.2.10. Republika Hrvatska će se pridružiti međunarodnoj Mreži za borbu protiv štetnih tradicija – NAHT i provesti istraživanje radi definiranja mjera za borbu protiv štetnih tradicionalnih praksi.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za nacionalne manjine, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2008.

5.2.11. Izmijenit će se i nadopuniti Kazneni zakon radi preciziranja kaznenog djela spolnih radnji izjednačenih sa silovanjem.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor
Rok provedbe: 2007.–2010.

5.2.12. Izmijenit će se i nadopuniti Zakon o kaznenom postupku radi zaštite i smanjenja dodatnog traumatiziranja žrtava seksualnog nasilja, kao i pojednostavljivanja i dinamiziranja istražnog i sudskog postupka, uključujući poboljšanje uvjeta u kojima se vodi sudski postupak.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor
Rok provedbe: 2006.

5.2.13. Sustavno i analitički će se pratiti slučajevi nasilja nad ženama te unaprijediti sustav vođenja statističkih podataka, razmjene podataka i suradnje policije, zdravstvenih ustanova, sudova i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske u slučajevima nasilja nad ženama.

Nositelji: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, sudovi, zdravstvene ustanove
Rok provedbe: 2007.

5.2.14. Donijet će se standardizirani Protokol o postupanju liječničkog osoblja u slučajevima nasilja nad ženama, osobito onog seksualnog.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

5.2.15. Osigurat će se savjetovanje za žene žrtve nasilja, uključujući besplatne psihoterapije, uz obveznu tajnost podataka o žrtvama nasilja.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi / Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

5.2.16. Donijet će se Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja i diseminirati po svim relevantnim ustanovama, a osobito u osnovnim i srednjim školama.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska/ lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

5.2.17. Redovito će se obilježavati Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama – 22. rujna kao i Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama – 25. studenog.

Nositelji: Vlada Republike Hrvatske, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

5.3. Razviti svijest za sve oblike nasilja nad ženama kod javnih djelatnika/djelatnica, osoblja odgovornog za provođenje zakona, sudaca/sutkinja, zdravstvenih i socijalnih radnika/radnica (edukacija)

5.3.1. Poticat će se stručno usavršavanje o svim oblicima nasilja nad ženama nastavnog i stručnog osoblja u osnovnim i srednjim školama te na visokim učilištima.

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nezavisni stručnjaci i stručnjakinje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

5.3.2. Provodit će se stručni seminari o svim oblicima nasilja nad ženama u zdravstvenim ustanovama, na sudovima, u centrima za socijalnu skrb, obiteljskim centrima i policijskim upravama.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nezavisni stručnjaci i stručnjakinje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

5.3.3. Tiskat će se edukativni materijal o svim oblicima nasilja nad ženama i distribuirati svim nadležnim ustanovama.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.–2008.

6. Žene i zdravlje

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi će pri izradi zakonskih prijedloga koji značajno utječu na zdravlje žena, a vezani su za ostvarenje strategije i plana reforme sustava zdravstva i zdravstvenog osiguranja, voditi računa o posebnim potrebama žena.

U izradi predloženih mjera služilo se dostupnim podacima o stanju zdravstvene zaštite žena i kritičnim područjima, preporukama nadležnih međunarodnih tijela, odrednicama postojećeg zakonskog okvira iz područja zdravstva te nedavno usvojenim nacionalnim programima iz područja zdravstva, statistike, zaštite na radu, socijalne skrbi, obitelji i djelovanja za mlade. U pristupu ovom području uključene su preporuke koje proizlaze iz Europske strategije za promicanje zdravlja i seksualnih prava i reprodukcije (REC 1675(2004)), kojom se reproduktivno zdravlje definira kao dobro fizičko, mentalno i socijalno stanje te se apelira na države članice Vijeća Europe da kroz nacionalne strategije utječu na bolju edukaciju o seksualnom i reproduktivnom zdravlju te stvore uvjete za kvalitetno i sustavno prikupljanje relevantnih podataka.

6.1. Unaprijediti metodologiju rada na području statističkih pokazatelja zdravstvenog stanja žena

6.1.1. Sustavno će se prikupljati, pratiti, obrađivati i publicirati svi zdravstveni pokazatelji po spolu te će se pojačati mehanizmi kontrole i sustavnog prijavljivanja Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo onih podataka o kojima nema dovoljno spoznaja, kao što su, na primjer, prekidi trudnoća i ozljeda nastalih zbog nasilja nad ženama.

Nositelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Liječnička komora

Rok provedbe: 2006.–2010.

6.2. Uvesti učinkoviti sustav prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora (dojke, vrata maternice i debelog crijeva)

6.2.1. Organizirat će se kampanje za poticanje zdravog načina života i upozoravanje na štetne navike, poput ovisnosti, pušenja i alkoholizma, tiskanjem informativnog i edukativnog materijala, brošura i letaka o ranom otkrivanju zloćudnih bolesti i organiziranjem njihove distribucije na svim razinama zdravstvene zaštite.

Nositelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Liga za borbu protiv raka, Nacionalno povjerenstvo za suzbijanje HIV/AIDSa, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2007.–2010.

6.2.2. Organizirat će se medijski programi u povodu Međunarodnog tjedna borbe protiv raka, s posebnim naglaskom na osvještavanju javnosti o potrebi prevencije i ranom otkrivanju raka dojke.

Nositelji: Liga za borbu protiv raka, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

6.2.3. Izradit će se program trijaže (probira/screeninga) i registra rizičnih skupina u ženskoj populaciji te na osnovi podataka omogućiti praćenje i redovite besplatne preglede.

Nositelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Liga za borbu protiv raka, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok provedbe: 2007.

6.2.4. Pratit će se učinkovitost Programa prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora kod žena.

Nositelji: Liga za borbu protiv raka, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok provedbe: 2007.–2010.

6.2.5. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti osposobit će se timovi i adekvatno opremiti dijagnostičkim instrumentarijem (npr. mamografi, ultrazvuk), uključujući opremanje laboratorija za dijagnostiku (npr. za PAPA testove i genotipizaciju virusa).

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne samouprave

Rok provedbe: 2007.–2010.

6.2.6. Organizirat će se tiskanje i distribuiranje revidirane publikacije »Rano otkrivanje raka dojke«, u okviru Nacionalnog programa za suzbijanje raka dojke

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok provedbe: 2006.–2007.

6.3. Unaprijediti mjere za očuvanje reproduktivnog zdravlja žena te promicati razumijevanje i potrebu zaštite njihovih reproduktivnih i seksualnih prava

6.3.1. Ujednačit će se uvjeti u javnim zdravstvenim ustanovama pri provođenju Zakona o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece («Narodne novine», br. 18/78.) s naglaskom na ujednačavanju kvalitete usluge, cijene i etičkog postupanja. Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatska liječnička komora, Hrvatski liječnički zbor

Rok provedbe: 2006.–2010.

6.3.2. Izradit će se sveobuhvatan program humanizacije rađanja, koji će uključiti izradu i usvajanje smjernica za prirodan porođaj, promociju fiziološkog porođaja te edukaciju žena i zdravstvenih radnika o pravima pacijenta radi većeg sudjelovanja žena u odlučivanju o porođaju. Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji sa povjerenstvima za zaštitu prava pacijenata, stručnjacima/stručnjakinjama i udrugama

Rok provedbe: 2007.

6.3.3. Povećat će se dostupnost svih sredstava zaštite od neželjene trudnoće kao i sredstava za ublažavanje tegoba u menopauzi snižavanjem cijene i povećanjem opskrbljenosti tržišta tim proizvodima.

Nositelji: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok provedbe: 2007.

6.4. Smanjiti učestalost spolno prenosivih bolesti

6.4.1. Informirat će se i sustavno podizati razina znanja i osviještenosti javnosti o vrstama spolno prenosivih bolesti te potrebi prevencije i načinima pravodobne i učinkovite zaštite (promidžbeni materijal, medijske kampanje, predavanja).

Nositelji: Nacionalno povjerenstvo za suzbijanje HIV/AIDS-a, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok provedbe: 2006.–2010.

6.4.2. Izradit će se cjeloviti program borbe protiv spolno prenosivih bolesti.

Nositelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama i nezavisnim stručnjacima/stručnjakinjama

Rok provedbe: 2007.–2008.

6.4.3. U osnovnim i srednjim školama proširit će se sadržaji zdravstvenog odgoja i obrazovanja temama o spolnosti, s naglaskom na zaštiti od svih spolno prenosivih bolesti.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Infocentri i makroregionalni centri za mlade, u suradnji s udrugama i stručnjacima/stručnjakinjama

Rok provedbe: 2007.–2008.

6.4.4. Stvorit će se uvjeti za podizanje razine zaštite od spolno prenosivih bolesti kroz direktni pristup uslugama savjetovališta (dolazak bez uputnice), otvaranjem većeg broja savjetovališta, opremanjem laboratorija za dijagnostiku spolno prenosivih bolesti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti te izradom plana trijaže (screeninga).

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, jedinice lokalne i područne samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2007.–2010.

6.5. Podići razinu zaštite i očuvanja zdravlja na radu, osobito psihičkog zdravlja žena

6.5.1. Podignut će se razina učinkovitosti u zaštiti i očuvanju psihičkog zdravlja žena, s osobitim naglaskom na izradi programa prevencije poremećaja kod zaposlenih žena.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, u suradnji sa sindikatima
Rok provedbe: 2007.–2010.

7. Institucionalni mehanizmi i načini provedbe

U sklopu osnaživanja institucionalnih mehanizama potrebno je nastaviti s radom na uvođenju mjera za jačanje i umrežavanje institucionalnih mehanizama na nacionalnoj i lokalnoj razini, uključujući osiguravanje dostatnih radnih uvjeta, kadra i financijskih sredstava. Radi daljnjeg razvoja metoda provedbe, a sukladno procesima unapređivanja rodno osviještene politike koji se odvijaju na razini EU, poduprijet će se provođenje statističkih i znanstvenih analiza i istraživanja, osnovati znanstvenoistraživački centar za ova pitanja i razraditi smjernice za procjenu i donošenje rodno osjetljivog proračuna.

7.1. Osnažiti mehanizme za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i unaprijediti njihovo koordinirano djelovanje

7.1.1. Uredu za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske osigurat će se dostatni kadar i financijska sredstva za djelotvorno provođenje zadaća iz njegova djelokruga rada propisanog Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Vlada Republike Hrvatske

Rok provedbe: 2007.

7.1.2. Ured za ravnopravnost spolova i Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora redovito će zajednički razmatrati poteškoće u provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, a Odbor će radi iznalaženja najboljih rješenja sazivati redovite tematske sjednice.

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova/Ured za ravnopravnost spolova

Rokovi provedbe: 2006.–2010.

7.1.3. Uskladit će se Poslovnik o radu Hrvatskog sabora sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelj: Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav i Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora

Rok provedbe: 2007.

7.1.4. Unaprijedit će se koordinacija rada između različitih mehanizama za ravnopravnost spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i njihova suradnja s nevladinim udrugama i civilnim društvom.

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, koordinatori/koordinatorice u tijelima državne uprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

7.1.5. Jedanput na godinu održavat će se seminari za koordinate/koordinatorice u tijelima državne uprave i uredima državne uprave u županijama radi njihove edukacije i učinkovitijeg provođenja propisa i zadaća u provedbi politike ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

7.1.6. Tijela državne uprave dostavljat će Uredu za ravnopravnost spolova i pravobraniteljici za

ravnopravnost spolova informacije o postupku pripreme i predlaganja nacrtu prijedloga zakona, propisa i drugih akata, koji se neposredno ili posredno odnose na ravnopravnost spolova, radi njihova usklađivanja sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Tijela državne uprave

Rok provedbe: 2006.–2010.

7.1.7. Provodit će se zajedničke aktivnosti za promicanje mjera iz Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, uključivši održavanje javnih tribina, kampanja, okruglih stolova i dr.

Nositelj: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, tijela državne uprave u suradnji s udrugama

Rokovi provedbe: 2006.–2010.

7.2. Promicati ravnopravnost žena i muškaraca u općinama, gradovima i županijama uvođenjem načela ravnopravnosti na lokalnu razinu, uz osnivanje i osnaživanje lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova.

7.2.1. U svim županijama djelovat će županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova kao radno savjetodavna tijela županijskih skupština radi provedbe Zakona o ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini. Mandat županijskih povjerenstava, od dana imenovanja, trajat će četiri godine, a financijska i druga sredstva za njegov rad osigurat će se iz županijskog proračuna.

Nositelji: Jedinice područne samouprave/županije

Rok provedbe: 2006.–2010.

7.2.2. U sastav povjerenstava imenovat će se članovi/članice županijske skupštine, koordinatori/koordinatorice iz ureda državne uprave, predstavnici/predstavnice nevladinih udruga i nezavisnih stručnjaka/stručnjakinja iz područja djelokruga rada povjerenstava.

Nositelji: Županijske skupštine

Rok provedbe: 2006.–2007.

7.2.3. Provodit će se analiza i redovito praćenje sastava povjerenstava za ravnopravnost spolova po dobi, stručnosti, poznavanju ljudskih prava žena i objavljivati na internetskim stranicama Ureda za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2007.

7.2.4. Županijska će povjerenstva za ravnopravnost spolova pri predstavničkim tijelima poticati osnivanje gradskih/općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u svojim županijama, voditi evidenciju, surađivati s njima i o navedenome redovito izvještavati Ured za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2006.–2010.

7.2.5. Jedanput na godinu održavat će se sastanak Koordinacije županijskih povjerenstava radi unapređivanja i usklađivanja te razmjene informacija i primjera dobre prakse provedbe politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2006.–2010.

7.3. Uvođenje rodno osjetljive politike u medije

7.3.1. Informirat će se građani/građanke o obvezama uvođenja rodno osjetljivih politika u sva područja društvenog života Republike Hrvatske, a u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i

standardima EU.

Nositelji: Hrvatska radiotelevizija/Vijeće HRT-a, mediji, Ured za ravnopravnost spolova, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

7.3.2. Izdvajat će se sredstva za produkciju i/ili koprodukciju rodno senzibiliziranih medijskih sadržaja te će se osigurati medijski prostor za emitiranje rodno senzibiliziranih sadržaja nastalih u nezavisnoj produkciji.

Nositelj: Hrvatska radiotelevizija, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor, mediji, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

7.3.3. Osnovat će se nezavisno tijelo za praćenje i procjenu provedbe politike ravnopravnosti spolova u medijima, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s Hrvatskim novinarskim društvom, nezavisnim stručnjacima/stručnjakinjama i udrugama
Rok provedbe: 2006.

7.3.4. Unaprijedit će se učinkovitost zaštite od spolne diskriminacije i povrede prava na privatnost u medijskom zakonodavstvu izmjenama i dopunama postojećih zakona.

Nositelj: Ministarstvo kulture, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.– 2008.

7.3.5. Izradit će se program potpore žrtvama spolne diskriminacije u medijima i oglašivačima na temelju UN-ovih mehanizama zaštite, mehanizama Europske socijalne povelje i Međunarodne organizacije rada.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova u suradnji sa sindikatima i udrugama
Rok provedbe: 2007.

7.3.6. Osigurat će se vođenje statističkih podataka o broju žena koje rade u pojedinim medijima i vrstama njihovih radnih mjesta, a u vođenju sudske statistike osigurat će se uvid u broj, vrstu i ishod sudskih postupaka pokrenutih zbog spolne diskriminacije u medijima.

Nositelj: Državni zavod za statistiku, sudovi, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova
Rok provedbe: 2006.– 2010.

7.4. Uvesti upravljanje proračunskim sredstvima prema spolu i razviti metodologiju prikupljanja statističkih podataka, uz pripadajuća rodna istraživanja.

7.4.1. Osigurat će se financijska sredstva iz državnog proračuna za potporu ciljanih znanstvenih istraživanja u području ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, tijela državne uprave
Rok provedbe: 2007.–2010.

7.4.2. Osnovat će se odjel/centar pri institutu za društvena istraživanja radi provođenja analiza i istraživanja za potrebe Vlade Republike Hrvatske, tijela državne uprave i suradnju s Europskim institutom za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Vlada Republike Hrvatske
Rok provedbe: 2008.–2009.

7.4.3. Izradit će se i distribuirati metodološki priručnik o upravljanju proračunskim sredstvima s obzirom na spol u svrhu preispitivanja javnih proračuna s obzirom na njihov učinak na provedbu politike ravnopravnosti spolova.

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova/Ministarstvo financija, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.–2008.

7.4.4. Organizirat će se edukacija županijskih i lokalnih povjerenstava za rodno osjetljivo upravljanje proračunskim sredstvima.

Nositelji: Ministarstvo financija/Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2008.

7.4.5. Osnovat će se radna skupina za praćenje rodno osjetljive statistike i izradu pokazatelja za praćenje provedbe Nacionalne politike za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova i Državni zavod za statistiku
Rok provedbe: 2007.

7.4.6. Osigurat će se sredstva za provedbu mjera Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a sva tijela zadužena za provedbu mjera dužna su ih uvrstiti u svoje godišnje planove te za svaku godinu osigurati potrebna financijska sredstva.

Nositelji: Državna tijela, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Rok provedbe: 2007.–2010.

VI. ZAVRŠNE ODREDBE

1. Ured za ravnopravnost spolova nadzire provedbu Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova i svake dvije godine izvještava Vladu Republike Hrvatske o njezinoj provedbi.

2. Nakon usvajanja, Ured za ravnopravnost spolova objavit će Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova na svojim internetskim stranicama, a u roku od tri mjeseca tiskat će je i distribuirati nositeljima provedbenih mjera.

3. Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 004-01/06-01/12
Zagreb, 13. listopada 2006.

HRVATSKI SABOR
Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Vladimir Šeks, v. r.